

Historische Kring Maarssen

Huize De Wolfshoek

CAFE-RESTAURANT

**„GEESBERGE“
aan de Vecht
MAARSSSEN**

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Koetsveld Assurantiën

- * PENSIOENEN
- * HYPOTHEKEN
- * BELEGGEN
- * FINANCIERINGEN
- * LEASEN

Raadhuisstraat 15
3603 AV Maarssen

Telefoon: 0346-561 680/567 757
Telefax: 0346-560 869
Onderdeel van Nico Koetsveld Beheer BV

bodyfashion

beenmode lingerie badkleding

Langegracht 55 ☎ 0346 575343 3601 AK Maarssen

Inhoudsopgave

Colofon	38
Van de redactie	39
Kringnieuws	39
De naamgeving van de Dr. Ariënslaan	40
Twee bijzondere gebeurtenissen in de geschiedenis van onze woonplaats	45
Vijftig jaar geleden Maarssen, Tienhoven en een deel van Westbroek één gemeente	46
Dorpsgenoten in oorlogstijd - deel 13 - Op de vuist met NSB-ers...	48
Drie oude bedrijven	50
Slagerij Dorresteyn 125 jaar	51
'De Graaff' - Tachtig jaar	55
De Lampenwinkel van Versteeg... het mooiste punt van Maarssen	59
De Langegracht - deel 29	63
Nieuwe tentoonstelling in Museum Maarssen - Willem van Leusden (1886 - 1974)	65
Nog eens: Burgemeester Van Haselen	66
Opburen - deel 5	67
Uit de oude schoenendoos - nr. 30 - Dienstwoning aan de West Kanaaldijk	75

Merenhoef **eigentijds WoonZorgcentrum in Maarssen-Dorp**

- **Zorg-op-maat**, verpleging, verzorging
- **Geestelijke verzorging**, christelijke signatuur
- **Diverse voorzieningen en activiteiten**, koelverse maaltijden aan huis
- **Thuiszorg** vanuit het woonzorgcentrum
- **Grijs Genoeg(en)**, project voor zorgmijdende ouderen

Voor meer informatie:

Merenhoef 1

3601 AC Maarssen

T: 0346-587400, F: 0346-587 500, E (SECRETARIAAT): R.TIJHUIS@LEGERDESHEILS.NL

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Colofon

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: Benno Visschedijk, voorzitter
Ria Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.575222
Aukje Wolters-Dekkers, penningmeester
Hans van Bommel
Henk Blaauw
Hanny Pouderoyen
Bert de Ruiter
Arie de Zwart

Lid van verdienste: C.W.P. Bloemendaal (27-02-2003), drs. W. Smits (10-02-1994)

Erelid: Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006)
B. de Ruiter (21-02-2002)
J.H. Sagel (22-02-2001)
N. van Tricht (10-02-1994)
Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000)

Redactie: Netty Bertens-van de Wouw, Hondiusstraat 68, 3602 PJ Maarssen,
tel.: 0346.564696, e-mail: netty.bertens@orange.nl

Immetje de Jong-Zijp, Albardastraat 2A, 3601 BN Maarssen,
tel.: 0346.561079, e-mail: jongzijp@casema.nl

Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
tel.: 0346.563599 (**verkoop losse nummers**) **ISSN: 1384-0967**

Lidmaatschap: Het lidmaatschap kost € 12 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Aukje Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346.579940, e-mail: aukjewolters@hetnet.nl
Eventuele stortingen op ons gironummer 2907376 t.n.v. **penningmeester Historische Kring Maarssen.**

Werkgroep archief/bibliotheek: Nel van Haaften en Ria Tijhuis, e-mail: riatijhuis@wanadoo.nl

Werkgroep archeologie: Henk Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346.562425

Website H.K.M.: www.historischekringmaarssen.nl

E-mailadres H.K.M.: bestuur@historischekringmaarssen.nl

Vormgeving en druk: Drukkerij Van der Louw, Berkel & Rodenrijs

Van de redactie

Het was aanvankelijk de bedoeling dat het verslag van de algemene ledenvergadering d.d. 22 februari 2007 geplaatst zou worden in deze periodiek. Echter door de grote hoeveelheid kopij die wij ontvingen voor het meinummer, heeft het bestuur ermee ingestemd dit verslag in een latere periodiek op te nemen.

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.
U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 juni 2007.

Kringnieuws

Bijzonder legaat voor de Historische Kring Maarssen

Ongeveer een half jaar geleden kregen we bericht van een notariskantoor dat de Historische Kring Maarssen bedacht was in het testament van een overleden lid. Het duurde enige tijd voordat een en ander was afgehandeld. Eind februari was alles rond en hadden wij een bedrag ontvangen van ruim € 5.900,- ; juist op tijd om het nog te melden in onze jaarvergadering. Wij zijn zeer erkentelijk voor deze uitzonderlijke gift. Uiteraard hebben wij onze dank overgebracht aan de nabestaanden. Met deze aanzienlijke som geld kunnen we onder meer ons computerbestand moderniseren, want de toenemende digitalisering vraagt aanzienlijk meer capaciteit dan onze oude apparatuur aan kan.

Gift aan de Kring

Van de heer K. Buist kregen we een aantal jaargangen van Kijk op Maarssen, waaronder die met het bekende grachtenpanorama van Maarssen. Onze dank hiervoor.

Koninklijke onderscheiding voor bestuurslid Kring

Op vrijdag 27 april jl. werd ons bestuurslid Bert de Ruiter benoemd tot lid in de Orde van Oranje Nassau vanwege het vrijwilligerswerk dat hij o.a. doet voor de Kring.

Bert is sinds 1984 bestuurslid van de Historische Kring Maarssen. Daarnaast is Bert mede verantwoordelijk voor de website van de Kring, houdt hij zich bezig met de techniek (o.a. bij lezingen) en verricht hij diverse hand- en spandiensten voor de Kring.

Het bestuur en de redactie feliciteren hem met deze, zeer verdiende, koninklijke onderscheiding.

De naamgeving van de Dr. Ariënslaan

Wie was Dr. Ariëns? Ouderdom en belang van de laan.

Inleiding

Toen de nieuwbouw in de vijftiger jaren ten oosten van de Diependaalsedijk en de Nassaustraal wat vorderde, ging men werken aan de verkeersontsluiting. Onder meer de eeuwenoude laan, die de noordwestgrens van de Schildersbuurt vormde, zou daarvoor gaan dienen, na verbreding en bestrating. Volgens het aanvankelijke plan zou deze laan doorgetrokken worden door het park Doornburgh en een brug via de Vecht over het plein van Bolenstein de Straatweg bereiken, ongeveer op de plaats waar nu de rotonde bij de ingang van de Reizende Man voor de doorstroming van het verkeer ter plaatse zorgt ¹⁾. Het plan tot verlenging van de laan werd na de nodige protesten teruggenomen. Wel werd in 1952/53 het gedeelte tussen de huidige Dr. Plesmanlaan en de Diependaalsedijk gemoderniseerd. Het andere deel tussen de Dr. Plesmanlaan en de Zogwetering werd in het begin van de jaren zestig verbreed. In de gemeentelijke stukken werd de laan van ca. 1950 tot augustus 1953 officieus aangeduid met de naam Doornburgherlaan. In de volksmond werd de oude laan de Twaalfmorgen genoemd. In de zomer van 1953 werd de laan door een gemeenteraadsbesluit officieel Dr. Ariënslaan genoemd. Deze naamgeving leidde tot enige commotie in Maarssen, met name in de gemeenteraad. Daarover volgt hierna een beknopte beschrijving die voorafgegaan wordt door een schets van het leven van pastoor Ariëns en wat historische gegevens over de laan en het gebied.

Pastoor Ariëns ²⁾

Op 26 april 1860 werd Alphonse Marie Auguste Joseph Ariëns in Utrecht geboren. Zijn roepnaam was Phons. Vanaf zijn prille jeugd heeft hij geleerd sober te leven. Beide ouders waren zeer begaan met de medemens in nood. Zijn moeder bezocht trouw gezinnen die het moeilijk hadden. Zijn va-

der was jarenlang voorzitter van het Armbestuur. Deze betrokkenheid van zijn ouders heeft grote indruk gemaakt op Phons. Na een aantal jaren lagere school volgde hij vanaf de herfst van 1870 een opleiding in het strenge bisschoppelijke college in Rolduc in Limburg. De intelligente Phons voelde zich daar thuis. Hij bleef er tot de zomer van 1878. Toen vertrok hij naar het grootseminarie Rijsenburg van het aartsbisdom Utrecht. Hij werd daar onder meer zeer geboeid door de lessen in kerkgeschiedenis, gegeven door de bekende Dr. Herman Schaepman, wiens levenswerk gericht was op het voor hem alles beheersende doel: de volledige emancipatie van zijn geloofsgenoten op wetenschappelijk, sociaal en politiek gebied. Alphonse verdedigde deze opvatting van Dr. Schaepman. Op de feestdag van Maria Tenhemelopneming, 15 augustus 1882, werd hij tot priester gewijd. De begaafde, jonge priester kreeg de kerkelijke opdracht om in Rome een academische opleiding te gaan volgen. Op 14 juni 1885 promoveerde hij tot doctor in de theologie ³⁾. De jaren in Rome waren behalve voor de theologiastudie ook belangrijk voor de blikverruimende werking die hij er onderging. De sociaal voelende Ariëns had belangstelling voor alle vormen van christelijke caritas. Daarom bezocht hij op één van zijn reizen door Italië Don Giovanni Bosco van de orde van Salesianen ⁴⁾. Hij raakte zeer bewogen toen hij zag hoe deze bijzondere mens zich inzette voor de verwaarloosde jeugd. Na zijn studie in Rome werd Ariëns in oktober 1886 kapelaan in Enschede. Hij voelde zich gelukkig met de benoeming in deze arbeidersparochie. Beïnvloed door Don Bosco werd hij de grote stimulator tot de oprichting van de katholieke arbeidersbeweging. Met hart en ziel wijdde hij zich in Enschede aan de strijd tegen de verpaupering, mede veroorzaakt door alcoholisme. Hij bemoeide zich daarbij zo met het arbeidersvraagstuk, dat de kerkelijke overheid daar een stokje voor stak en hem in 1901 overplaatste naar de kleinere en anders samengestelde parochie van

Steenderen. Officieel werd het aangekondigd als een promotie. De kapelaan uit Enschede mocht zich nu immers pastoor noemen. Hij kreeg echter een verbod opgelegd zich te bemoeien met het arbeidersvraagstuk. Er bestond geen bezwaar tegen zijn bestrijding van het alcoholisme. In 1908 moest de pastoor zijn geliefde Steenderen verlaten. Hij werd overgeplaatst naar Maarssen. Nog maar nauwelijks gewend aan zijn nieuwe leefomgeving richtte hij al enkele sociale en godsdienstige verenigingen op. Allereerst zorgde hij dat er voor de bestrijding van het alcoholisme een Kruisverbond voor mannen en een Mariavereniging voor vrouwen kwam. Vervolgens richtte hij de vereniging Caritas op. Deze had vier afdelingen: armenzorg, opheffing van geestelijke noden, kerkversiering en hulp aan het missiewerk. Hij verenigde mannen in Katholiek Leven. Deze vereniging stimuleerde de oprichting van sociale organisaties. Op zijn aandringen werd in Maarssen tegenover de kerk en pastorie een alcoholvrije drankgelegenheid in Concordia ingericht.

Ariëns was een voorstander van interconfessionele samenwerking van arbeidersorganisaties. Ook hier kreeg hij van de kerk het verbod zich er actief mee bezig te houden. Opnieuw boog Ariëns deemoedig het hoofd en volgde de lijn van z'n superieuren. Mede door zijn gehoorzaamheid volgde in oktober 1919 de benoeming tot geheim kamerheer van de paus. Op 15 augustus 1922 werd zijn veertigjarig priesterfeest gevierd. Verzwakt door een ernstige nierkwaal legde hij op 19 november 1926 zijn kerkelijke functie neer. Hij ging wonen in het moederhuis van de Zusters van Sint Joseph op de Vlasakkers in Amersfoort. Daar is hij op 7 augustus 1928 overleden. Op 11 augustus werd hij op de Rooms Katholieke Begraafplaats Beerestyn in Maarssen begraven. Jaarlijks wordt Alphonse Ariëns op zijn sterfdag herdacht. Na bijna tachtig jaar begeven op een zondag in augustus na de mis nog altijd de deelnemers zich in stilte naar de begraafplaats. Deze korte schets van leven en werken van pastoor Ariëns wordt beëindigd met woorden, gesproken door pater Borromaens de Greeve, in de parochiekerk in Maarssen op de tiende herdenking in 1938 van

het overlijden van Dr. Ariëns. *"Ik ben een der gelukkigen, die dicht bij de grote man leefde, zijn vriendschap genoot, zijn rijke en lieve ziel mocht beluisteren, de intimiteit van zijn huis kende; die de onmiddellijke invloed ondervond van zijn opbouwende, stuwende en verheffende gesprekken; ..."*⁵⁾

Afb. 1 *"Hoe ongeloofwaardig ook, hier op de plaats van deze mooie laan ligt nu de Dr. Ariënsaan. We zijn in de 'Twaalfmorgen' een doodlopende laan met hoge bomen afgewisseld door (lagere) wilgen, die ter hoogte van 'Doornburgh' haaks op de Diependaalsedijk liep". Tot zover de tekst uit 1977 van Dick Dekker in het boekje 'Maarssen in oude ansichten' deel 2, blz. 57. Ook de afbeelding komt uit dit boekje. De laan was verboden gebied voor onbevoegden, vandaar het houten hek bij de Diependaalsedijk.*

Iets over de historie van de laan en het gebied

De laan die we nu kennen als de Dr. Ariënsaan had al zeker vanaf rond 1600 een voorganger, mogelijk al eerder. De laan werd in de loop van

de tijd aangeduid met de namen: Esselaan, Meerenhoefslaam, Laan na de Twaalfmorgen (na te lezen als naar), Doornburgherlaan. De kadeachtige weg is al vanaf de vroege 17e eeuw een laan geweest doordat hij, naast verbindingskade, gebruikt werd voor de houtproductie door de bomen in beide bermen. Bij de ontwikkeling door Johan Huydecoper (1599 - 1661) van het hele lanengebied rond 1625 dienden de bomen in de lanen in het algemeen zowel een schoonheidsideaal als een commercieel doel ⁶⁾. Het door aanslibbing hooggelegen gebied omgeven door de Suyder Eyckelaan (Klokjeslaan) ⁷⁾, de Dwars Eyckelaan (laan ter hoogte van de huidige Dr. Plesmanlaan), de Esselaan (Dr. Ariënslaan) en de Tientwegh (Diependaalsedijk) was in de vroege 17e eeuw al verdeeld in zeven akkers. Deze werden gebruikt als bouwland. De twee percelen het dichtst bij de Esselaan (de zesde en zevende akker) waren samen met de laan ongeveer 3 morgen ($\pm 2,5$ ha) groot. Deze twee akkers samen stonden in 1629 al bekend als de Papenacker ⁸⁾. De naam suggereert dat de twee akkers in Rooms Katholiek bezit waren. Het gebied noordoostelijk van de Dr. Plesmanlaan tot de Zogwetering, tussen de Klokjeslaan en de Dr. Ariënslaan was lager gelegen en werd daarom gebruikt als wei- en hooiland ⁹⁾. De gebruikers van de weilanden konden via de laan de Diependaalsedijk bereiken en omgekeerd. Het is niet ondenkbaar dat op die wijze al vóór 1600 geleidelijk aan op de hiervóór genoemde zevende akker een weggetje ontstond op de plaats van de Dr. Ariënslaan, later doorgetrokken tot de Zogwetering. De laan vormde tevens de grens tussen het hier aan de orde zijnde gebied en dat van de Meerhofstede. Het weidegebied werd ter hoogte van de Dr. Plesmanlaan door een doornhaag op de Dwars Eyckelaan gescheiden van het aan de andere kant van de laan gelegen hogere gebied, de hiervóór genoemde zeven akkers.

De naam Meerenhoefslaam dateert waarschijnlijk van rond 1650 toen Huydecoper in het bezit kwam van de boerderij Meerhofstede en het bijbehorende gebied. Via de Meerenhoefslaam (de 'grenslaam') en de Zogweteringlaan (Ooster Esselaan) werd de boerderij bereikt.

Het nu volgende stukje over een voetpad berust voor een belangrijk deel op een veronderstelling

Het lijkt erop dat in de 17e eeuw een vrijwel recht voetpad door de landerijen in gebruik was, ongeveer van de kruising Nassaustraart - Rembrandtsingel naar de kruising Dr. Ariënslaan - Dr. Plesmanlaan. De arbeid op het bouw-, wei- en hooiland en het werk aan de bomen en bosjes vroeg in die tijd veel handkracht. Ook het uitgestrekte land aan de overzijde van de Zogwetering kunnen we er bij betrekken. Het bestond gedeeltelijk uit bos, maar het overgrote stuk was weidegebied. Het voetpad vormde een efficiënte verbinding naar het hart van het gebied voor arbeiders uit de omgeving Schoutenstraat en Langegracht. In dit verband nog het volgende. Zeker in de tijd van de hooibouw waren vele handen nodig. Er werd op het uitgestrekte land zeer waarschijnlijk meer hooi geoogst dan voor het eigen gebruik nodig was. In vroegere eeuwen tot en met het eerste kwart van de 20e eeuw gebeurde in de steden heel veel met trekkracht van paarden. Hooi was belangrijk voedsel voor deze dieren. Een oude foto toont aan de Schippersgracht (tegenover de huizen 15, 16 en 17) een bijna volgeladen hooischip. Ernaast staat een bijna volle hooiwagen. Een deel van de ondertitel bij de foto luidt: '*Op de loswal tassen de boeren het hooi op hun wagen*' ¹⁰⁾. De tekst suggereert dat het hooi naar Maarssen werd gebracht voor gebruik op de boerderijen. Waarschijnlijk was het omgekeerde het geval. Er werd hooi op een schip geladen om naar Utrecht vervoerd te worden. Door de vele paarden was er in de stad, zeker tot en met het eerste kwart van de 20e eeuw, grote behoefte aan hooi. Het ligt voor de hand dat het hiervóór genoemde ruime graslandgebied mede de leverancier was van het hooi. Het '*exporthooi*' werd op hooiwagens onder meer via de Twaalf Morgenlaan naar de Schippersgracht gebracht.

Tot slot van dit gedeelte volgen nog enkele gegevens uit vroegere beschrijvingen van het gebied. Christenmeyer ¹¹⁾ schreef in 1837 onder meer over mooie lanen in de richting van de Twaalf Morgen en over de mogelijkheid in het bos

Afb. 2 De vijver links vormde vanaf 1955 de grens tussen het sportveld van de Doornburgherschool en de Dr. Ariënslaan. Op de plaats van de vijver werd rond 1970 de kleuterschool De Gonzende Korf gebouwd. De foto is gemaakt rond 1960. De afbeelding is particulier bezit.

daarvan te wandelen. Men moest zich daartoe wel aanmelden bij de boswachter ¹²⁾. De Pijper schreef in 1916 over de laan die zich volgens hem vroeger uitstreckte over de Zogwetering tot aan de trekaten ¹³⁾. *"Op het einde daarvan bevond zich een overdekte zitbank, in de volksmond Wafelkraam genoemd, van waar men een zeldzaam schoon gezicht over de plassen op den Dom te Utrecht had. Deze wandeling is thans voor het publiek gesloten. In de nabijheid hiervan stond het oude jachthuis sedert afgebroken"*. Heeft J.P. van Voorst van Beest, die in 1912 eigenaar werd van een groot gedeelte van het gebied, de laan laten afsluiten? Het jachthuis heeft waarschijnlijk gestaan aan het einde van de Overplaats van Elsenburg ¹⁴⁾, tussen de huidige Constantijn Huygensstraat en de Dr. Plesmanlaan in de nabijheid van de Dr. Ariënslaan. Het huis heeft in ieder geval bestaan tot 1813, langer is onzeker omdat in dat jaar of kort daarna de Overplaats na bijna een eeuw weer in gebruik is genomen als landbouwgrond.

De naamgeving van de laan

Het is alleszins begrijpelijk dat Maarssen de vroegere plaatsgenoot Dr. Ariëns wilde eren door postuum een straat naar hem te noemen. En de vijftienvigjarige herdenking van zijn overlijden op 11 augustus 1953 was daartoe een goede aanleiding. Daar ging de discussie in de gemeenteraad

ook niet over. Zoals uit het hierna volgende zal blijken betrof het probleem de naamgeving van de daartoe uitgekozen laan.

Maarssen vormde in 1953 één gemeente met Maarssenbroek (sinds 1857) en Oud- / Nieuw-Maarsseveen (sinds 1 januari 1949). De gemeente werd nog bestuurd vanuit Huis ten Bosch. Burgemeester was H.J. de Ruiter en gemeentesecretaris Abraham Feyten. Op 31 juli 1953 vond voor het nu volgende een belangrijke raadsvergadering plaats, omdat toen besloten werd de Dr. Ariënslaan zijn naam te geven. Pikant gegeven was daarbij dat een belangrijke voorstander voor een andere naam die avond niet aanwezig was. Wethouder C.W.E. van Voorst van Beest was met vakantie. Hij is vermoedelijk degene die al enkele jaren daarvoor de naam Doornburgherlaan introduceerde. In gemeentelijke stukken werd voortaan officieus deze naam gebruikt. Het was niet zo'n rare gedachte om de laan de naam te geven van de buitenplaats die de laatste bijna anderhalve eeuw het meest te maken had met het te bebouwen gebied. Na thuiskomst van vakantie moet zijn schrik groot zijn geweest toen bleek dat de raad besloten had tot een andere naam. In een vergadering van B. & W., half augustus, werd afgesproken te proberen het besluit terug te draaien. Wethouder Van Voorst van Beest schreef daartoe op 17 augustus een brief aan de gemeenteraad,

waarin hij voorstelde de Breedstraat voortaan Dr. Ariënsplein te noemen, zodat de Dr. Ariënslaan weer Doornburgerlaan zou worden. Daarop stuurden op 27 augustus de neringdoenden van de Breedstraat een adres aan de raad om het voorstel van B. & W. niet aan te nemen. In de raadsvergadering van 28 augustus 1953 komt dit schrijven bij het voorstel van B. & W. aan de orde. De burgemeester is op vakantie. Wethouder Van Voorst van Beest is loco-burgemeester. Hij leidt de vergadering. De heer Broere, raadslid en neringdoende in de Breedstraat, lichtte in een geladen betoog uitgebreid zijn, sinds de vorige vergadering niet gewijzigde, standpunt toe. Hij maakte daarbij onder meer bezwaar tegen de procedure dat in een volgende vergadering een genomen besluit opnieuw in stemming werd gebracht, zonder dat er steekhoudende nieuwe feiten aan de orde waren. De heer Broere wees verder op de nationale en internationale betekenis van Dr. Ariëns. *"Zo bezien ligt er enig verschil tussen het landgoed Doornburgh en de mens Dr. Ariëns"* ¹⁵⁾. De heer Broere bagateliseerde vervolgens het argument van B. & W. wat betreft de historische band tussen Doornburgh en de laan. Wethouder Van Voorst van Beest betoogde dat het de bedoeling was Dr. Ariëns het beste te geven dat er was. Hij zag geen enkele verwantschap tussen pastoor Ariëns en de omgeving van de laan. Er volgde nog een vrij lange discussie in de raad waarbij tot in detail allerlei argumenten voor en tegen aan de orde kwamen. Zo werd onder meer serieus gediscussieerd over de onkosten voor de winkeliers van de Breedstraat omdat ze bij aannemen van het voorstel hun briefpapier etc. moesten vernieuwen. Nadat verschillende sprekers in tweede termijn deelgenomen hadden aan de beraadslaging, werd het voorstel van B. & W. in stemming gebracht. Er waren vier vóórstemmers en negen tegenstemmers. De naam Dr. Ariënslaan bleef dus gehandhaafd.

Tot slot

Door het bezig zijn met dit onderwerp ontstond bij mij de volgende gedachte. Het lijkt in eerste instantie vreemd dat de Dr. Plesmanlaan niet in aanmerking kwam voor deze naam. Het pro-

bleem was het tijdstip van de naamgeving. Zomer 1953, op 11 augustus, was het 25 jaar geleden dat Dr. Ariëns overleed. De laan, die later Dr. Plesmanlaan genoemd zou worden, was nog niet ontwikkeld. Maarssen kon niet langer wachten met iets te doen ten aanzien van de herdenking van Dr. Ariëns. Indien de ontwikkeling van Maarsse-Oost wat verder was geweest, lijkt de kans groot dat de naamgeving niet tot discussie had geleid. De Dr. Plesmanlaan zou vermoedelijk de naam Dr. Ariënslaan hebben gekregen en de huidige Ariënslaan zou Doornburgerlaan hebben geheten.

Arie de Zwart

Bronnen:

1. Portret van een priester. Het leven van Alphons Ariëns in woord en beeld, door H. Lohman ofm, 1980.
2. Diverse periodieken Historische Kring Maarsse.
3. Hofstede Elsenburg, Lucia H. Albers e.a., 2001.
4. Het lustoord tusschen Amstel en Grebbe en elders in het Sticht van Utrecht, J.B. Christemeijer, 1837. Heruitgave 1986.
5. Een wandeling door Maarssen in 1916, J. de Pijper. Bewerking J.H. Sagel, 2005.
6. Notulen raadsvergaderingen juli en augustus 1953.

Noten:

1. Op deze plaats werd vóór 1900 het verkeer juist tot stoppen gedwongen, omdat hier de tol op de Straatweg was.
2. Gegevens uit: Portret van een Priester door Han Lohman.
3. Ook het jaar van de ingebruikname van de R.K. Kerk in Maarssen, waar Dr. Ariëns van 1908 tot 1926 priester was.
4. In 1815 werd in Piëmont de orde Salesianen gesticht. Franciscus Sales (1567-1622) R.K.- Heilige uit Frankrijk.
5. Noot 2, blz. 180.
6. Voor het reduceren van de CO₂-uitstoot waren ze niet nodig.
7. De Donkerelaan heette vroeger Noorder Eyckelaan.
8. Op een deel daarvan staat het Woon- en Zorgcentrum Maria Dommer.

9. De huidige zeeheldenbuurt.
10. Toestanden en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Maarssen. Drs. D. Dekker, blz. 128.
11. Het lustoord tusschen Amstel en Grebbe en elders in het Sticht van Utrecht, J.B. Christemeijer.
12. Het bosgebied bestond in de 19e eeuw voor een deel uit griendbossen (mandenmakerij).
13. Op geen enkele historische kaart wordt de laan verder getekend dan tot de Zogwetering.
14. De overplaats besloeg het gebied van de hiervóór genoemde zeven akkers.
15. Raadsnotulen. De heer Broere verzwakte dit bij-

zondere argument door de toelichting die hij er bij gaf. *"Jaarlijks komen honderden naar zijn graf in onze gemeente. En niet alleen omstreeks zijn sterfdag, maar het gehele jaar door. Trekt Doornburgh ook zoveel bezoekers? Ik heb het nimmer gehoord"*. Dit kwantitatieve element had hij beter achterwege kunnen laten, temeer omdat het nog maar de vraag is of hij getalsmatig gelijk had. Zeker vanaf de twintiger jaren was er in het park van Doornburgh op gezette tijden een groot zang- of muziekconcours; ook openluchtvoorstellingen werden er gegeven. Evenementen die, over een aantal dagen gespreid, voor vele honderden bezoekers zorgden.

Twee bijzondere gebeurtenissen in de geschiedenis van onze woonplaats

Het is dit jaar 150 jaar geleden dat Maarssen en Maarssenbroek één gemeente werden. Voor Maarssen en Tienhoven is dat 50 jaar geleden. Aan deze beide bijzondere 'verjaardagen' wordt hieronder middels twee artikeltjes aandacht besteed.

Maarssenbroek 150 jaar bij Maarssen

De ambachtsheerlijkheid Maarssenbroek werd bij de komst van de Fransen in 1795 omgevormd tot gemeente. In juli 1798 wordt deze gemeente samengevoegd met Maarssen en Maarsseveen tot één gemeente. Al in het volgende jaar wordt de samenvoeging weer ongedaan gemaakt. De grenzen van de gemeente Maarssenbroek liepen aan de noord- en westkant ongeveer zoals ze nu nog lopen: langs de huidige A2 en de Haarrijn. Aan de zuidkant heeft Utrecht onlangs wat van Maarssenbroek afgesnoept. Vroeger liep de grens bij de Kantonnaleweg. Aan de oostkant is nu de combinatie van kanaal en spoorlijn een natuurlijke grens geworden, maar dat was voordien toch anders. De Maarssenbroeksedijk was de grens en dat hield in dat aan de oostkant van het kanaal een oud stuk Maarssenbroek ligt. Die oude Maarssenbroeksedijk is nog wel herkenbaar in het huidige Maarssenbroek, want door het in-

dustrierterrein loopt deze weg nog steeds. Op de plek waar huizenbouw plaatsvond, is de weg verdwenen, maar de loop ervan was ongeveer in het verlengde van het nog bestaande deel. Alles ten (noord)oosten van deze weg hoorde dus bij de gemeente Maarssen.

In het midden van de negentiende eeuw had Maarssenbroek 22 huizen en nauwelijks meer dan honderd inwoners. De mensen leefden vrijwel helemaal van landbouw en veeteelt. Voor de kerkgang, de begraafplaats, de school, de dokter en de winkeliers was men op Maarssen aangewezen. Zelfs de burgemeester woonde in Maarssen. Vanaf 1850 had Maarssenbroek dezelfde burgemeester als Maarssen. Dat lot deelde de bevolking met Maarsseveen, want de Maarssense burgemeester Dolmans werd in 1850 burgervader van deze drie gemeenten. In Maarssen stond hij al vanaf 1829 aan het roer. In 1856 werd Joan Huydecoper burgemeester van de drie gemeenten. Maarssenbroek werd niet meer levensvatbaar geacht, want de wet van 13 juni 1857 bepaalde dat Maarssen en Maarssenbroek een nieuwe gemeente zouden vormen. Er werd uitdrukkelijk verklaard dat Maarssenbroek niet zou oplossen in Maarssen, maar dat *ze samen een nieuwe gemeente zouden vormen*.

Op 5 september 1857 legde burgemeester Huydecoper opnieuw de eed af, nu als hoofd van de samengevoegde gemeente. Daarmee is duidelijk dat in 2007 Maarssenbroek en Maarssen hun 150-jarig bestaan herdenken als samengevoegde gemeente. Tot nu toe lijkt de neiging klein om het uitbundig te gaan vieren.

Benno Visschedijk

Een van de voormalige karakteristieke boerderijen van het oude Maarssenbroek. Dit is de boerderij van de familie Bos, Maarssenbroeksedijk 35. Het is midden dertiger jaren van de twintigste eeuw, de aanleg van de Verbindingsweg Maarssen-Vleuten is op de foto te zien. Vóór de aanleg van deze weg ging men via de Kantonnaleweg naar Vleuten. De foto is eigendom van mevrouw Koot-Bos te Vleuten.

Vijftig jaar geleden Maarssen, Tienhoven en een deel van Westbroek één gemeente ¹⁾

Ter gelegenheid van de samenvoeging in 1954 van een groot deel van de gemeente Zuilen met de stad Utrecht en van Oud-Zuilen met de gemeente Maarssen sprak de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Dr. Beel over zijn plan om levenskrachtige gemeenten rond de stad Utrecht te vormen. Tegen deze achtergrond werd half februari 1956 het al door Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht aanvaarde plan tot samenvoeging van een deel van Westbroek, ook de gemeente Tienhoven met Maarssen door de minister van B.Z. in z'n geheel overgenomen (zie afbeelding). Het wetsontwerp ter zake moest door beide kamers van de Staten Generaal worden goedgekeurd. De gemeente Maarssen kon zich geheel verenigen met deze plannen. Ook de raad van Tienhoven sprak zich ten gunste hiervan uit. Maar de gemeenteraad van Westbroek was faliekant tegen. Het grondgebied van deze gemeente werd volgens dit plan toebedeeld aan Maarssen

en Maartensdijk. Het gebied in de omgeving van de Gageldijk en de Oude dijk werd bij Maarssen gevoegd ²⁾. Het was de bedoeling het wetsontwerp in het najaar van 1956 te behandelen. In november of december zouden er dan in Maarssen en Maartensdijk extra gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden, zodat de samenvoeging per 1 januari 1957 zou kunnen ingaan. Door vertraging in de besluitvorming moest het geheel uitgesteld worden tot de zomer van 1957. Ondertussen was er volop gelegenheid voor speculaties over de politieke verhoudingen in de nieuwe gemeenteraad van Maarssen. Getalsmatig zouden de toenmalige protestants-christelijke partijen, de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk-Historische Unie er in Maarssen op vooruit gaan. In Tienhoven waren dit de enige partijen in de gemeenteraad. Beide partijen leverden één wethouder voor het college van B. & W. Ook in Westbroek waren de protestants-christelijke partijen in de meerderheid ³⁾. Het was echter onduidelijk wat de Tienhovense en Westbroekse stemmen in het veel grotere, door veel nieuwbouw snel groeiende, Maarssen gingen betekenen. Deze onduidelijkheid

werd mede veroorzaakt doordat Maarssen door de samenvoeging meer dan tienduizend bewoners kreeg, waardoor het aantal raadsleden van 13 naar 15 werd verhoogd. Het was moeilijk in te schatten hoe dat de verhoudingen in de raad ging beïnvloeden, mede doordat uiteraard onbekend was hoe groot het aantal reststemmen per lijst zou zijn, voor de mogelijke toebedeling van een restzetel. Pas in juni 1957 werd de tussentijdse gemeenteraadsverkiezing gehouden. Daardoor werd besloten de officiële samenvoeging per 1 juli 1957 te laten plaatsvinden. Diezelfde avond vond de eerste raadsvergadering in de nieuwe samenstelling in Huis ten Bosch plaats. De Partij van de Arbeid, de Katholieke Volkspartij en de Christelijk-Historische Unie werden de grootste partijen. De heren Van Zuidam (P.v.d.A.) en Van Schaik (K.V.P.) werden tot wethouder gekozen. Een eventueel nog te benoemen derde wethouder zou waarschijnlijk één van de C.H.U.-raadsleden worden.

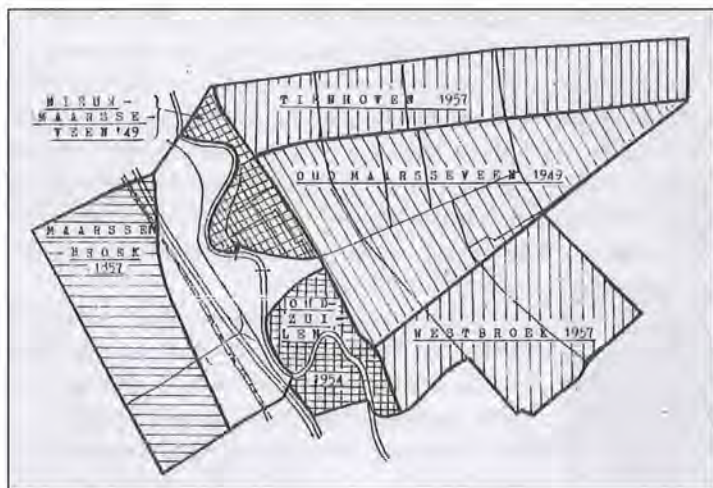
Besloten werd dat in het pand Niftarlakelaan 77 in Tienhoven een hulpsecretarie gevestigd zou worden, die op dinsdag- en vrijdagmorgen geopend zou zijn. Maar de nieuw aangesloten bewoners

konden ook terecht in het gemeentehuis in Maarssen. De inwoners van Tienhoven hadden de wens te kennen gegeven kennis te willen maken met het nieuwe gemeentebestuur. In verband daarmee deed burgemeester H.J. de Ruiter een beroep op de raadsleden om zoveel mogelijk van hun belangstelling blijk te geven. Er werd de volgende avond al (2 juli) om half negen 's avonds in café Vlaanderen in Tienhoven een bijeenkomst belegd.

Arie de Zwart

Noten:

- 1) In september 1857 waren Maarssen en Maarssenbroek al samengevoegd. Voor een bijdrage daarover zie het artikel hiervóór.
- 2) Westbroek wilde liever zelfstandig blijven en als er gefuseerd moest worden, ging de voorkeur uit naar een samengaan met Oud-Maarsseveen en Tienhoven. Er ontstond dan een grote protestants-christelijke plattelandsgemeente.
- 3) In die tijd was Jonkheer Huydecoper burgemeester van Tienhoven en Westbroek.

Het witte gedeelte is het 'oude' Maarssen van 1641 tot 1857. Duide-lijk is te zien in welke jaren samen-voegingen met Maarssen plaatsvon-den. De weg midden door een groot deel van Oud-Maarsseveen is de Maarsseveensevaart tot de T-splitsing met rechts de Heuvellaan en links de Looydijk en de Laan van Niftarlake. De tekening is ontleend aan het ar-tikel De Grenzen van Maarssen van J.H. Witte in de 8e jaargang van de periodiek, nr. 2, blz. 23. Voor meer historische gegevens wordt verwezen naar dit artikel.

Dorpsgenoten in oorlogstijd

deel 13

Op de vuist met NSB-ers...

Donkere dagen voor Kerstmis? Harm Betten (1922) loopt - het is in de week vóór kerst - op een bijna voorjaarsachtige ochtend naar een oude bekende. Een korte wandeling onder een stralend blauwe hemel. Bellen, de deur zwaait open. Kom binnen... noodt Henk Westerik (1923). De kamer is versierd, her en der sfeerstukjes. Op tafel een kerstkleed, kaarsjes en balletjes, meest in rode tinten. Gezellig en warm. Er komt koffie en er is een stroopwafel. Henk, met zijn rustige manier van doen, straalt een heel andere energie uit dan Harm, die druk is met gebaren en woorden. Allebei oud.

Harm en Henk kennen elkaar als dorpsgenoten van vroeger. Nu samen aan de ronde tafel om herinneringen aan die tijd op te halen. Het gaat niet over vrede op aarde, waar nu met Kerst aan wordt gedacht. Nee, het zijn de oorlogsjaren. Barre tijden die in het geheugen gegrift staan.

Harm valt direct met de deur in huis. Vertelt hoe hij naar Duitsland moest. Naar Spandau in de buurt van Berlijn. Het is 1943. Fabriekswerk, ijzermateriaal zagen, Deutsche Industrie Werke, AEG... Het rolt er allemaal uit bij Harm. Ja man... ging me die cirkelzaagmachine kapot...

Afb. 1 Harm Betten

Afb. 2 Henk Westerik

dacht der Hauptmann dat ik dat met opzet gedaan had... Brede gebaren en lachen, het vult de kamer. Henk knikt en glimlacht. Ja, hij moest ook weg. Helemaal naar de grens met Polen. Weet je nog Harm, die koolsoep die we te eten kregen... iedere dag aangelengd met water... Zestig Mark per week was de verdienste. Nee, geen leuke tijd. Hun hart lag natuurlijk in Maarssen. Hoe kwamen ze daar weg...

Ik heb maagpijn dokter... en Harm vertelt in haktekluis, tijdens het spreekuur, hoe hij regelmatig moet overgeven. De eenarmige Herr Doctor Schreiber kijkt wat wantrouwend naar Harm. Ach so... Hij moet maar wat inleveren voor onderzoek. In het Lager kookt Harm wat spruitstelen op water, kauwt ze en werkt ze naar binnen en na enige tijd ook weer naar buiten. Een vingerprik zorgt voor de nodige druppels bloed en na onderzoek is het resultaat dat Harm mag afreizen naar huis. Henk glimlacht om de glunder van zijn maat. Ja ja... hijzelf mag met verlof naar huis en duikt onder, heel simpel. Vader Westerik heeft een garagebedrijf aan de Wilhelminaweg en daar in een oude Chevrolet, verborgen onder een groot zeil, wordt een bed gemaakt voor Henk. Stille nacht, veilige nacht.

Het is 1944. Hun treffen met de NSB (Nationaal Socialistische Beweging) komt nu op tafel. Het was op een avond, begint Harm... het was spertijd maar er waren toch wel mensen op straat... Henk bevestigt. Met andere jongens een biertje, je weet wel. Bier... ? Schraal bier... vult Harm aan. Een sjekje van eigen teelt draaien in een Rizlavloeijsje. Henk vertelt hoe ze met anderen een plakkaat van de NSB van de muur scheuren, zo'n verkiezingspamflet... Verkiezingen... in '44? Het is even stil, want dit kan toch niet kloppen.

Oh, waren er in '39 verkiezingen, oh... . Ineens blijkt het hier om een vooroorlogse herinnering te gaan. De moeite van het vertellen waard, vinden de heren. Ze gaan er eens goed voor zitten.

In het dorp had je in die jaren diverse groepen jongelui. Harm Betten hoorde bij De Punt - de Friezenbuurt en omgeving - . Hij somt op: Arie van Vliet uit de Binnenweg, Hennie Schreiber uit de Cambier, Daan Geurts van de Straatweg en Beb Colijn uit de Strick. Nog wel meer, maar Harm zijn geheugen stokt. De Achterdijk heeft een groep en er is een groep jongelui uit De Lanen. Daar hebben we een keer mee geknokt, weet Harm. Nee, er waren geen verliezers... lacht hij, Henk was min of meer aanvoerder van een groep rond de Bolensteinsestraat. Ja... in die tijd was ik behoorlijk fanatiek, klinkt het met ingehouden trots. Ook Henk weet namen. Piet en Dirk Reimus van de Schippersgracht en Menk Smit en Kees Rozemalen van de Bolensteinsestraat. Wie leven er nog... in de stilte blijven de namen hangen.

Op dinsdagavond voor een biertje in Het Zwaantje bij Ties Verkuil, gaat Henk verder, biljarten en schudjassen, dat deden we daar. Harm en zijn maten gingen naar Pietje de Mey op de Schippersgracht, Woensdagavond en naast biljarten was er klaverjassen. Iedere groep heeft een vast patroon. Voetballen deden ze ook, de trapveldjes worden genoemd. Zwemmen in het kanaal bij de Zijlweg. Veel buitengebeuren. De beide mannen kijken vergenoegd, zo vol vrolijke herinneringen. Weet je nog... welnee man... oh ja... ja, wacht eens... Harm is de aangever en Henk vult in.

Een avond. Diverse jongelui groepen samen in de Breedstraat bij de kerk. Vrolijk lawaai, hoe gaat dat... . Henk komt wat naar voren en zegt... Ik zag ineens dat affiche bij Goetheer ¹⁾. Zo'n NSB-plakkaat... dat moest eraf. Ja, zegt Harm, ze hesen iemand omhoog, dat weet ik nog... en daar gingen de repen. Iedereen juichen natuurlijk. Hoi hoi hoi, de handen hoog... . Weg met die verraders... . Harm demonstreert. Mensen bleven stilstaan. Flip de Blauwneus van het snoepwinkelje ²⁾ kwam naar buiten, weet Henk. Samen lachen ze om hoe het daar in dat zaakje aan toe ging. Weet je nog... (even een zijpaadje, over de

Afb. 3 NSB-affiche

Blauwneus). Maar dan komen twee zwarthemden aangefietst. NSB-ers, partijbonzen. Fietsen tegen de muur en met een soort wapenstok komen ze dreigend aanlopen. Elkaar uitdagend aankijken, zegt Henk. Een uitval, trekken aan een jasje, een stoot, een stomp. Ja... we hadden ook stokken natuurlijk, zegt Harm vergenoegd. Een zwarte baretmuts wordt gegrepen. Hoi hoi hoi... er aan trekken, er op stampen en wegtrappen. Weg met die troep... . Vuile NSB-ers, verraders, rotmoffen... . Schreeuwen en schelden. Een afgerukte uniformknoop wordt met gejuich weg gesmeten. Er komen meer 'smerige NSB-ers' aanzetten. Gewaarschuwd natuurlijk, weet Harm. Het wordt echt knokken. Blauwe plekken? Nou, hier... , Henk wijst bezeerd naar zijn linkerbovenarm. Het wordt een hele oploop. Van de kant wordt aangemoedigd. Vooruit... pak ze... sla er op! Verraders zijn het...! Vanuit een bovenraam kijkt mevrouw Goetheer bezorgd toe. Ach, ze dorst geen nee te zeggen toen ze kwamen aanplakken. Andere partijen hingen er toch ook... . Natuurlijk verloopt het. De zwarthemden pakken de fiets. Nagejouwd verdwijnen ze uit het zicht.

Het rumoer verspreidt zich. Kleren worden recht gesjord, zere plekken betast. De torenklok slaat. Mevrouw Goetheer schuift opgelucht de gordijnen toe van een bovenraam. Veldwachter Degen, die vlakbij woont, heeft zich niet laten zien.

Ik had geen persoonlijke haat tegen die mensen... maar in die groep zag ik de vijand, zegt Henk nadenkend in een soort nabeschouwing. En... ik denk er ook met plezier aan terug. De brande uithangen. Sensatie zoeken, dat was het toch ook. Harm knikt instemmend. We waren flinke jongens. Een veer in je kont steken, prachtig toch!

Nee, mijn moeder keurde het af, vervolgt Henk. Denk aan de klanten ³⁾, zei ze dan. Neen, niet leuk, schudt Henk... Al vertelde ik thuis nooit iets, het kwam toch te praat, zo gaat dat in een café.

Weet je, zegt Harm, ik kwam één van die lui, ver na de oorlog, nog wel eens tegen. In de supermarkt bijvoorbeeld. Hij maakte rechtsom-

keert zodra hij me zag... een paar jaar geleden nog. Welnee, die zwarthemden leven ook al niet meer... Weer is er een stilte, weer zijn er gedachten. De jongensachtige brande van daarnet maakt plaats voor meer ernstige overwegingen. De betrekkelijkheid van alle dingen. Bijvoorbeeld 'goed'- en 'fout'- zijn in die oorlogsjaren. Wie kon zonder zonden de eerste steen werpen?

Terug in het hier en nu. De kerstballen spiegelen het zonlicht terug. Vrede op aarde.

Auke Hoekstra

Noten:

1) Kantoorboekhandel Goetheer, thans Dirkson.

2) Flip (De Blauwneus) van Breukelen. Hoek Breedstraat - Bolensteinestraat.

3) Cafe Westerik, bijna buur van de snoepwinkel.

Drie oude bedrijven

De kruising van de Kaatsbaan-Diependaalsedijk-Pieter de Hooghstraat-Nassaustraart is van oudsher een levendig punt in Maarssen. In vroegere eeuwen omdat de Nassaustraart en de Diependaalsedijk een onderdeel vormden van één van de twee doorgaande wegen tussen de steden Utrecht en Amsterdam. In de negentiende eeuw omdat aan of nabij de kruising al enige bedrijven waren. In dit opzicht is dit punt uniek voor Maarssen omdat we hier in de twintigste eeuw, maar ook vandaag de dag, vier bedrijven aantreffen die tot de oudste van Maarssen behoren. Het gaat hierbij om slagerij Dorresteyn, textielwinkel De Graaff, de winkel voor lampen en elektrische apparaten van Versteeg en het Verdonk doe-het-zelf bedrijf Provak. De eerste drie bedrijven worden hierna in aparte bijdragen beschreven. Het laatst genoemde bedrijf helaas niet omdat - door de drukte rond de verkoop van de zaak per 1 april jongstleden - het niet mogelijk bleek op tijd bij de eigenaar de nodige historische informatie te verkrijgen. Bekend is dat in 1908 op de Nassaustraart

(huisnummer 6) een wagenmakerij en timmerbedrijf Verdonk werd gevestigd. Dertig jaar later werd door de twee zonen van de eigenaar de onderneming gesplitst in de ijzerwarenwinkel (M.L. Verdonk) en de houthandel (J.J. Verdonk). Op zijn beurt voegde kleinzoon Koos Verdonk in 1975 beide bedrijven weer samen tot de huidige doe-het-zelf zaak. Daarvoor was de ijzerwarenwinkel gevestigd in het pand Nassaustraart 2, direct aan de kruising, waar we nu bloembinderij Valentina vinden. Op de tegenover gelegen hoek, waar nu de Bruna-winkel is, was van ± 1900 tot 1925, na de sloop van een oud huis, geen bebouwing. Vóór de Bruna, was in het huidige pand o.a. de kruidenierszaak van Klever.

Meer gegevens over dit huis en de bewoners/gebruikers zijn te vinden in H.K.M.-Periodiek, jaargang 25 no. 2, mei 1998.

In dit nummer het verhaal over de drie bedrijven die nog steeds wel onder hun oude naam zijn blijven bestaan.

Slagerij Dorresteyn 125 jaar

In het centrum van Maarssen, direct naast de kruising van Kaatsbaan, Pieter de Hooghstraat (voorheen Verlengde Kaatsbaan), Diependaalsedijk en Nassaustraart (vroeger Achterdijk) liggen twee sterk op elkaar lijkende monumentale panden, beide met een sierlijke in baksteen uitgevoerde klokgevel (afb. 1). Hoe oud deze aan de oostzijde

Afb. 1. Nassaustraart 2 en 4 op een zomerse dag, met in het rechter huis met de gevelsteen slagerij Dorresteyn, omstreeks 1985. Foto naar dia van J.H. Sagel.

van de Nassaustraart gelegen huizen exact zijn, is niet bekend. In 1982 concludeerde Dick Dekker, na enig onderzoek in het archief van de gemeente Maarssen ten behoeve van het in dat jaar verschenen boekje 't Is voor Dorresteyn', dat de huizen vermoedelijk omstreeks het midden van de achttiende eeuw gebouwd zijn. Aanvankelijk waren de huizen, zoals veel andere panden in die

tijd, gesplitst in een onder- en bovenwoning, alleen bedoeld voor particuliere bewoning. Maar al gauw vonden ook verschillende neringdoenden er onderdak. Zo woonden en werkten bijvoorbeeld de koperslager Dusseldorp, die ook schepen van Maarsseveen ¹⁾ was en de kuiper Ockhorst in het huis, Nassaustraart nummer 4, waar nu precies 125 jaar geleden door Jan Dorresteyn Sr. een slagerij werd gevestigd. Slager Jan Dorresteyn Sr., een nuchtere uit IJzendoorn ²⁾ afkomstige boerenzoon, die het slagersvak in Utrecht leerde, zal waarschijnlijk nooit stil hebben gestaan bij de gedachte dat zijn zaak ook in de 21e eeuw nog zou kunnen bestaan en dat er dan nog steeds 'slagerij Dorresteyn' op de gevel zou staan. Toch is dat wel het geval en zijn bovendien de huidige eigenaren, Martin Broers en Marion Stam, nog nauw aan de familie Dorresteyn gelieerd.

Reclamemateriaal in de Vecht

In het bovengenoemde boekje, dat door Jan Dorresteyn Jr. in 1982 ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de zaak is uitgegeven, wordt een beeld geschetst van het reilen en zeilen van de drie generaties Dorresteyn, die dan al in de slagerij hebben gewerkt. Foto's maken duidelijk hoe de slagerij en het in- en exterieur van de winkel in de loop der tijd steeds aangepast werden om aan de eisen van de tijd te voldoen. Grappig om te lezen zijn de opgenomen belevenissen van de bezorgers van het vlees en de vleeswaren in Maarssen en de wijde omgeving. Tijdens hun soms barre tochten maakten zij de gekste dingen mee. In veel van deze hilarische verhalen spelen valpartijen met de transportfiets, lastige honden en carbidlantaarns een grote rol.

Om met het laatste te beginnen. Zowel Jan Dorresteyn Jr., Jan van Laatum als Jan van Putten (twee voormalige personeelsleden) spreken met glunderend gezicht over het 's winters ontdooien van de carbidlantaarn (fietsverlichting) met behulp van urine. Waarschijnlijk moet men deze

... koop daarom
steeds bij de
GILDESLAGER

Smul ook deze week weer
van onze
Gelderse Rookworst
Zoek een flinke uit,
in de prijs die U past.

Dinsdag	
Doorregen	
Varkenslapjes	voor 1.45 per 500 gram
Fijne BOTERHAMWORST	per 150 gram 49 cent
Woensdag Gehaktdag	
Ons verse en frisse	
GEHAKT	
Op de gehaktdag	
LAGER IN PRIJS	
1.58	per 500 gram
Als extra service zakje kruiden gratis.	
VERRUKKELIJKE	
LEVERWORST	
per 250 gram	voor 62 cent

Donderdag	
Mals HACHEVLEES	
300 gram voor	1.17
3 Slavinken voor	0.98
Vrijdag en Zaterdag	
Voor de Zondag heerlijke	
Runderlapjes	
per 500 gram	
vanaf	1.98
Soscomplet	1.24
Sappig Pekelvlees	
per 150 gram voor	84 cent
VERRUKKELIJKE	
SNIJWORST	
per 150 gram	79 cent

Gildeslager
Dorresteyn
NASSAUSTRAAT 4
Gevestigd sinds 1882

Koop prettig en
voordelig bij:

Afb. 2 Huis aan huis bezorgde reclame van slagerij Dorresteyn, omstreeks 1958. De Gildeslager spreekt ons toe via het dan nog betrekkelijk nieuwe medium TV.

daad zelf volbracht hebben om de opgetogenheid hierover te begrijpen.

Wat het vallen betreft, hiervoor waren bij Jan van Putten honden nogal eens de boosdoeners. Zo fietste hij regelmatig naar een klant die aan de Zandweg woonde. Om daar te komen moest hij echter eerst door de Schoutenstraat, waar een hond woonde die het speciaal op hem voorzien had. Jan had reeds van alles geprobeerd om van het beest af te komen, variërend van dood rijden tot een poging het dier aan een zeer scherp vleeswarenmes te rijgen. Helaas was bij de laatste poging politieman Van Duin in de buurt, die onmiddellijk aan de oude baas, Jan Sr., ging vragen waarom dat kleine knechtje van hem met een enorm mes in zijn mand rond reed. Enfin, op een gegeven moment kwam Jan van Putten ten val door deze hond en rolde de rollade voor mevrouw K. over straat, door de modder. Jan had geen zin om terug te gaan en haalde bij melkboer Van de Akker, op de hoek van de Schoutenstraat en de Langegracht, een velletje perkament, spoelde de rollade af in de Vecht, wikkeld hem vervolgens keurig in het papier en bezorgde hem. Mevrouw had wel enig bezwaar tegen de regenboogachtige kleuren die de rollade inmiddels had aangenomen, maar Jan weet het eraan dat de rollade gemaakt was van bevroren Argentijns vlees en dat dat wel vaker iets anders van kleur was. Met tegenzin accepteerde mevrouw toch de rollade. Het is maar goed dat dit verhaal de oude baas nooit

ter ore is gekomen.

De beschreven boosheid van Jan Jr., toen hij er achter kwam, dat een belangrijk deel van het dure reclamedrukwerk dat hij liet verspreiden regelmatig in de Vecht was bezorgd, is goed begrijpbaar. Uiteraard is een groot deel van de folders wel besteld en heeft een enkel exemplaar, zoals dit voorbeeld uit ca.1960 (afb.2), zelfs de tand der tijd goed doorstaan. Dit kon gebeuren doordat de achterzijde van dit drukwerkje als kladpapier voor een technische berekening is gebruikt en het velletje papier vervolgens jarenlang als bladwijzer in een studieboek heeft gelegen. Uit de teksten in het boekje blijkt verder dat ook deze Maarssense slagersdynastie het niet altijd gemakkelijk heeft gehad. In slechte, zorgelijke tijden, zoals tijdens de wereldoorlogen en de crisistijd in de dertiger jaren van de vorige eeuw, was het soms moeilijk de zaak aan de gang te houden.

U haalt geen schoenen bij de kruidenier
en geen brood bij de klompenmaker
Dus voor **VLEESWAREN** naar **Uw SLAGER**
Altijd vers en ... beslist voordeliger

Afb. 3 Advertentie, september 1952, in jubileumnummer clubblad V.V. Maarssen, plaatsingskosten 15 gulden.

Maar ook de concurrentie van andere zaken, zoals de grootwinkelbedrijven, de opvolging in de slagerij als eigenaar - waarbij meespeelde dat het eigendom van de zaak tevens de oudedagsvoorziening was - en andere, soms erg droevige, familieomstandigheden brachten zorgen met zich mee waardoor het voortbestaan van slagerij Dorresteyn werd bedreigd.

Maar liefde voor het slagervak, af en toe een ludieke advertentie (afb. 3), gedegen vakmanschap en het leveren van prima kwaliteit vlees en vleeswaren hebben er aan bijgedragen dat de zaak bleef bestaan.

Jan, Toon en Jan

Opmerkelijk is het dat uit de levensbeschrijvingen van de heren Dorresteyn, respectievelijk Jan Sr. (1858-1933), Antonius Hubertus (1890-1955) en Jan Jr. (1921-1998), blijkt dat allen ook veel belangstelling hadden voor heel andere zaken dan het slagervak. Zo was de grote liefhebberij van Jan Sr.: het houden van duiven. Van zijn zoon Toon, opgeleid als beroepsfotograaf, die wegens gebrek aan een goede opvolger pas omstreeks zijn 29e in de zaak terechtkwam en toen het slagervak eigenlijk nog moest leren, is bekend dat de slagerij hem niet erg boeide en zijn belangstelling naar veel andere zaken uitging. Veel tijd bracht hij door in zijn cactussenkas of op de Loosdrechtse Plassen, waar hij bij het aanbreken van de dag met zijn fototoestel paraat geduldig uren wachtte op bijvoorbeeld het uitkomen van de eieren van een rietgors. Enkele van zijn schitterende foto's zijn in verschillende tijdschriften geplaatst, onder andere 'De Wandelaar' en 'Panorama'. Behalve zijn overige hobby's, zoals atletiek, banjo spelen en motorrijden had hij een grote belangstelling voor kleding. Bovendien was hij een onderhoudend verteller. Zonder overdrijving kan gesteld worden dat hetzelfde gold voor Jan Jr., die op zijn 13e jaar in de slagerij begon te werken. Ook deze markante, sociale man was wat men altijd een geboren verteller noemt. Maar tevens een enthousiast en gedreven amateurtoneelspeler, die onder andere, vele jaren, eind november begin december, de rol van een bekende kinder-

vriend speelde. Een hoogtepunt hierbij was de jaarlijkse ontvangst door de burgemeester van Maarssen van de goedheilig man bij het gemeentehuis Goudestein en de daarop volgende rijtoer door het dorp. Een feest voor klein en groot, maar vooral ook een feestje voor kindervriend Jan Dorresteyn Jr. zelf. Zijn zakelijke aanpak getuigde van ondernemingsgeest en hij had dan ook zitting in verschillende commissies, zoals 'Geef Maarssen een Carillon' en diverse belangenverenigingen. Groot was zijn belangstelling en kennis van de plaatselijke en landelijke politiek en bijzonder de keuze voor zijn politieke richting die hij, toch middenstander zijnde, levenslang maakte.

Van 1982 tot heden

Tijdens het honderdjarig bestaan in 1982 was de opvolging in de zaak van de dan 61 jarige Jan Jr. nog niet definitief geregeld. In het in dit artikel al veel geciteerde boekje staat helemaal aan het eind, op pagina 67: "Zijn hartewens (die van Jan Dorresteyn Jr.) is natuurlijk dat de zaak, ook na zijn pensionering, zal blijven voortbestaan. En, wie weet. De jongste dochter Marion Stam³⁾ is inmiddels getrouwd met Martin Broers en samen schijnen zij wel toekomst te zien in het voortzetten van de slagerij. Ziedaar, een vierde generatie met hetzelfde beroep in hetzelfde pand?" Inmiddels 25 jaar verder kan het vraagteken door een vet uitroepteken worden vervangen. Immers hetgeen in 1982 nog toekomstmuziek leek, is nu volledig waar geworden. Marion, het meisje met een MBO-diploma voor jeugd- en kinderverzorging en Martin, de jongen die in 1981 nog voor de provincie Utrecht werkzaam was in de groenvoorziening rond de Loosdrechtse Plassen, hebben inderdaad de slagerij Dorresteyn overgenomen en runnen met veel liefde en vakkennis, geschraagd door de nodige vakdiploma's, de zaak. Zo'n twintig jaar geleden hebben zij zich aangesloten bij de 'Scharrel Slager' waardoor al het vlees dat zij verkopen voldoet aan de eis van deze organisatie dat het diervriendelijk is geproduceerd. Dit houdt o.a. in dat het vee voldoende loop- en ligruimte heeft, dat couperen van staarten en horens wordt vermeden en dat het ook voldoende daglicht en

frisse lucht krijgt doordat het buiten kan lopen. Verder is het gebruik van groeihormonen en het preventief toedienen van antibiotica en andere geneesmiddelen ten strengste verboden en wordt zeer nauwlettend toegezien op het voer dat de beesten te eten krijgen. Deze maatregelen garanderen dat de kwaliteit en smaak van het Scharrelvlees uitstekend zijn. Opmerkelijk is dat de Scharrelslagers niet veel reclame maken, althans niet in de vorm van huis aan huis verspreide folders met extra goedkope en voordelige aanbiedingen. Nee, het uitgangspunt bij de Scharrelslager is meer dat de kwaliteit van zijn producten de beste reclame is. Toch komt men in Maarssen wel reclame-uitingen van de firma Dorresteyn tegen. Zo wordt de voetbalclub V.V. Maarssen gesponsord en mag ook de Speeltuinvereniging Schilderskwartier zich in de warme belangstelling van Marion en Martin verheugen. De laatste vereniging was zo'n vijf jaar geleden door verschillende redenen danig in het slop geraakt, maar is er nu dankzij de geweldige inzet van voorzitter Martin en penningmeester Marion weer geheel bovenop. Hiermee zorgt de huidige generatie in slagerij Dorresteyn in zekere zin dat de cirkel weer rond is, want na al die jaren gaat dus ook nu nog steeds grote kwaliteit van vlees en vleeswaren samen met een flinke portie sociale betrokkenheid. Maar daarnaast zijn ook de vriendelijke en des-

kundige bediening door Marion, Martin en het personeel in de winkel (afb. 4) zeker debet aan het nog immer voortbestaan van slagerij Dorresteyn. Of de zaak ook in de toekomst in de familie blijft, is niet duidelijk. De twee zoons Bas en Ties, waarvan er één wel een diploma van de slagersvakschool heeft, werken beiden in de horeca en hebben nog geen belangstelling voor opvolging in de slagerij. Maar misschien verandert ook dat, net als in het verleden vaker gebeurde, wel weer. Vooralsnog lijkt het voortbestaan van slagerij Dorresteyn de komende jaren gewaarborgd en gaan we eerst maar eens het 125-jarig bestaan vieren.

Hans Sagel

Noten:

1. Schepen van Maarsseveen, bestuurder (wethouder) van de zelfstandige gemeente Maarsseveen.
2. IJzendoorn, dorp onder Echteld in de Neder-Betuwe, aan de Waal tegenover Leeuwen.
3. Marion Stam, dochter van Bets Wiersma met wie Jan Dorresteyn na het overlijden van zijn vrouw, Miep Peters, hertrouwde.

Literatuur/Bronnen:

Van Breugel en Van Thoor: *Inventarisatie Cultuurbezit Maarssen*, Uitgave: Bureau Monumentenzorg, Provinciale Planologische Dienst Utrecht, september 1985.

Dick Dekker e.a.: *'t Is voor Dorresteyn, de geschiedenis van een slagerij*, Uitgave: J. Dorresteyn, Maarssen, april 1982.

Jubileumnummer (1927-1952) van v.v. Maarssen, september 1952.

Gesprek met Marion en Martin Broers, 29 januari 2007.

Afb. 4 Marion, Martin, Lia, Heinie en Bas in slagerij Dorresteyn. Eigen foto fa. Dorresteyn.

'De Graaff' - Tachtig jaar

Op 15 september a.s. bestaat de textielwinkel van De Graaff tachtig jaar. Tweeënzeventig jaar daarvan bevindt het bedrijf zich op de hoek van de Kaatsbaan en de Diependaalsedijk. Nu volgt een beschrijving waarin initiatief, durf en doorzettingsvermogen een centrale rol spelen.

Het begin

De Zuilense Plonia Rossewey vond bij een bezoek aan Vinkeveen in 1921 haar toekomstige echtgenoot Jan de Graaff. Zijn vader had daar een textielwinkel. Het paar trouwde begin september 1927. Oom Rossewey stopte in die tijd met zijn groentewinkeltje aan de Langegracht 29 in Maarssen. Het pand werd voor f 400,- overgenomen. Jan en Plonia de Graaff begonnen daar hun bescheiden textielbedrijfje. Een voordeel was dat Jan door zijn afkomst al geschoold was in het textielvak en zijn vrouw leerde snel.

Met het nodige lef werd gestart. Omdat de beperkte geldmiddelen het niet toestonden een uitgebreide collectie aan te schaffen werd de overgebleven ruimte opgevuld met lege dozen, die de schijn wekten dat over een ruime collectie werd beschikt. Een belangrijk deel van de in de voorgaande dagen ontvangen inkomsten werd gebruikt om wekelijks nieuwe winkelinkopen te doen. De Graaff fietste daartoe steeds met zijn transportfiets naar Amsterdam. Zijn kennis van zaken stelde hem in staat iedere keer aantrekkelijke koopjes op de kop

te tikken. Bij zijn terugkomst op de Langegracht stonden de klanten hem al vaak op te wachten. De klantenkring breidde zich gestaag uit. De beschikbare ruimte bleek al spoedig te klein. Het magazijntje achter de winkel werd bij de verkoopruimte getrokken. Dat maakte het mogelijk een grotere sortering in te slaan. En een ruimere collectie betekende immers meer omzet. Het was een bijzonder zware onderneming voor het jonge echtpaar om, in die in economisch opzicht moeilijke jaren, een middenstandsbestaan op te bouwen. Door zakeninstinct, idealisme en heel hard werken lukte het hen om het hoofd boven water te houden. Terugblikkend in de zeventiger jaren noemde mevrouw De Graaff de Langegracht-periode een erg gelukkige tijd. Deze uitspraak werd waarschijnlijk mede ingegeven door het feit dat in die bijna acht jaren hun eerste zeven kinderen

Afb. 1 Deze bijzondere Ansichtkaart van de Kaatsbaan dateert waarschijnlijk uit 1913 en is uitgegeven door J. Goetheer (toenmalige boekhandel op de Breedstraat). Op de hoek rechts het café, annex stalhouderij en waag van W. Boot (later Huibers). De deur achter de tweede persoon van rechts is de toegang tot het gemeentehuis van Nieuw-Maarsseveen. Aan de muur van het café hangt nog een vroeger vaak gebruikte wandkast voor openbare mededelingen. Ansichtkaart in bezit van Museum Maarssen.

geboren werden, waarbij een tweeling.

In zakelijk opzicht waren er in die tijd ook wel tegenslagen. In de beginperiode trad de Vecht bijna jaarlijks buiten haar oevers. Het water kwam dan tot de drempel van de winkel deur. De binnenruimte bleef daardoor weliswaar gespaard, maar gedurende een periode van ongeveer drie weken werd er bijna niets verkocht omdat de winkel uiterst moeilijk bereikbaar was voor het publiek. De heer en mevrouw De Graaff waren echter geen mensen om bij de pakken neer te zitten. De zaken gingen geleidelijk aan beter en het werd duidelijk dat het pand Langebracht 29 te klein werd.

De Kaatsbaan

In de schaarse vrije tijd werden de avonduren nogal eens gebruikt om rond te kijken naar een ruimere behuizing. Het stond van te voren vast dat het een hoekpand moest zijn. In eerste instantie had men het oog laten vallen op het snoepwinkeltje van Flip van Breukelen ¹⁾ op de hoek van de Breedstraat en de Bolensteinsestraat. Maar toen duidelijk werd dat het grotere pand op de hoek van de Kaatsbaan en de Diependaalsedijk in de verkoop kwam, kreeg dat de voorkeur.

Nu volgen eerst wat historische gegevens. Op die plaats waren toen het café van Huibers en het gemeentehuis van Maarsseveen gevestigd (afb. 1). Huibers was de opvolger van W. Boot die, behalve het café, ook een stalhouderij en een waag voor varkens en kalveren beheerde. Het gemeentehuis van Maarsseveen was hoofdzakelijk een vergaderruimte voor de raad. De gemeente Maarsseveen bestond uit Oud- en Nieuw-Maarsseveen. Nieuw-Maarsseveen vormde in de dagelijkse praktijk een tweelingdorp met Maarssen. De zijde van de Kaatsbaan, waar het gemeentehuis en het café zich bevonden, behoorde bij Nieuw-Maarsseveen. De gemeenteadministratie van Maarsseveen was in die tijd ondergebracht in Huis ten Bosch, dat sinds 1924 gemeentehuis van Maarssen was. Waarschijnlijk kwam de gemeenteraad van Maarsseveen, na de verkoop van het gemeentehuis, ook in Huis ten Bosch bijeen. De gemeente Maarsseveen is op 1 januari 1949 sa-

mengevoegd met Maarssen ²⁾.

Terug naar de verkoop van genoemde panden. In december 1934 werden deze publiekelijk verkocht. Op de verkopingsdag deed niemand aanvankelijk een bod, ook meneer De Graaff niet. Dat was niet omdat hij niet gemotiveerd was, maar een employé van de geldschiet, de firma Dröge uit Amsterdam, had de trein gemist. Toen hij een uur later arriveerde was de verkoop al achter de rug. Mevrouw Schuurman uit Westbroek was de nieuwe eigenaresse. Dat was uiteraard een geweldige teleurstelling voor het echtpaar De Graaff. Maar de heer en mevrouw De Graaff zouden niet trouw aan zichzelf zijn geweest als ze het daarbij hadden gelaten. De volgende dag werd mevrouw Schuurman bezocht. Het resultaat was dat haar bezit met enige winst aan de familie De Graaff werd verkocht. Toen de overdracht bij de notaris officieel werd bekrachtigd, werd onmiddellijk met een architect en een aannemer in zee gegaan. Het resultaat van de totale actie was dat voor f 10.000,- de heer en mevrouw De Graaff verheugd en trots op 24 mei 1935 hun riant winkel/woonhuis op de Kaatsbaan nr. 1 konden betrekken. Twee opmerkingen hierbij. De nummering van de Nieuw-Maarseveense Kaatsbaan-huizen ging toen van de kruising bij de Diependaalsedijk in de richting van de Kaatsbaanbrug. De tweede opmerking betreft 24 mei. Een datum die, zoals verderop zal blijken, in latere jaren nog enkele malen in het leven van de familie De Graaff gemarkeerd zou worden.

Met bijna dag en nacht werken was het mogelijk de schuld van f 10.000,- af te lossen. De zaak liep heel goed en in 1937 moest er verbouwd worden omdat er opnieuw te weinig ruimte was. Toen er in 1939 een nieuw plan voor een verbouwing werd ontwikkeld, leek het in de loop van het jaar verstandig voorlopig niet tot uitvoering over te gaan. Eerst was er, door de oorlogsdreiging, in augustus 1939 de mobilisatie van het Nederlandse leger. En in mei 1940 begon de Tweede Wereldoorlog. Dit was voor de firma De Graaff in financieel opzicht een bijzonder ongunstige periode. Direct na de oorlog werd iedere kans aangegrepen om uit het dal te klimmen. Al enkele weken na de oorlog

Afb. 2 Rechts een deel van de winkel in de jaren vijftig. De ingang was nog op een andere plaats. Afbeelding is particulier bezit.

begonnen de tochten van meneer De Graaff in een oude Ford naar Twente om zo gauw mogelijk voor nieuwe voorraad te zorgen. Zo nodig werd Twente meerdere keren per week bezocht. In de eerstkomende jaren ontwikkelde het bedrijf zich weer in stijgende lijn. En in 1951 volgde opnieuw een verbouwing. Er kwamen nieuwe puien en de ingang werd verplaatst, waardoor meer ruimte ontstond. Op 15 september 1952 werd het vijftwintigjarig bestaan gevierd. Er werkten toen al acht van de veertien kinderen in de zaak.

Modeshows

In 1955 werd besloten de afdeling confectie uit te breiden. Er werd in Hotel De Harmonie aan de Kerkweg een grote modeshow georganiseerd. Acht dochters De Graaff showden de modellen en mevrouw De Graaff gaf de toelichting. Het was buitengewoon plezierig voor de familie dat de landelijke pers veel belangstelling toonde voor dit bijzondere gebeuren. De volgende dag stonden er reportages met foto's in vele bladen. Vier achtereenvolgende jaren werden de shows door het vrouwelijk deel van het gezin verzorgd, met steeds een druk bezochte middag- en avondvoorstelling. De naam van De Graaff was een begrip in Maarssen en omgeving. De zaak maakte voorpoedige tijden door.

Veranderingen

Op 17 mei 1967 trokken de heer en mevrouw De Graaff zich officieel terug uit het bedrijf. Maar in de werkelijkheid van alledag bleek dat ze nog redelijk actief bij het bedrijf betrokken bleven.

Op 23 september 1969 werd een nieuwe zaak geopend in meubel- en woningtextiel. Vanuit de Kaatsbaan gezien was deze zaak rechts van de overdekte passage naar de parkeerplaats. De passage werd eind november 1972 in gebruik genomen.

In het voorjaar van 1970 trof de familie een zware slag. Op

24 mei werd de heer De Graaff ernstig ziek in het ziekenhuis opgenomen. Ruim twee maanden later overleed hij. Een moeilijk te verwerken verdriet voor de familie. Mevrouw De Graaff vond wat afleiding in het verzorgen van de inkoop voor de afdeling damesconfectie. Verder nam ze een deel van de boekhouding voor haar rekening.

Een bepaald zwarte dag was 22 januari 1972 toen de modezaak door brand geheel verwoest werd. Met grote voortvarendheid werd de nieuwe situatie tegemoet getreden. Binnen een week kon een noodwinkel aan de Diependaalsedijk geopend worden. Na veel gedoe konden zestien maanden na de brand op 24 mei 1973 de deuren van het nieuwe pand open. In 1974 werd een derde vestiging van het bedrijf geopend. Het was een zaak in meubelen en aanverwante artikelen aan de Diependaalsedijk 12-14. Mede door deze ontwikkeling werd het vijftigjarig bestaan in september 1977 uitbundig gevierd, onder meer met gratis poffertjes, een draaiorgel, tal van koopjes met aan het getal 50 aangepaste prijzen en een modeshow.

Er volgde in de tachtiger jaren en een deel van de negentiger jaren een zeer goede periode voor het bedrijf. Daarna heeft men, ingegeven door verschillende omstandigheden, in enkele fasen het bedrijf weer geconcentreerd in 'de moederwin-

Afb. 3 De winkel van De Graaff vóór de brand in 1972. Foto in bezit van de familie De Graaff.

kel' op de hoek van de Kaatsbaan en de Diependaalsedijk. De nadruk bij het assortiment ligt nu op de bedmode en de lingerie.

Op 15 september a.s. is het dus tachtig jaar geleden dat het bedrijf opgericht is. De Graaff behoort daarmee tot de oudste bedrijven van Maarssen en

is één van de vier 'oude' bedrijven op of nabij de kruising die, mede door deze aanwezigheid, zo bijzonder is voor de historie van Maarssen. Moge het kwaliteitsbedrijf van De Graaff nog lang aan de bekende kruising gevestigd blijven.

Arie de Zwart

Noten:

1. In het enkele jaren geleden zo fraai gerestaureerde pand is nu een winkel van het schoenenbedrijf Telkamp gevestigd.
2. Maarssenbroek was al in 1857 bij Maarssen gevoegd. Het samengaan met Oud-Zuilen en Tienhoven vond respectievelijk plaats in 1954 en 1957.

Bronnen:

1. Mevrouw C. Brinkhof-de Graaff.
2. Een aantal afleveringen van het vroegere weekblad De Magneet.

Afb. 4 Geboeid kijkt het publiek toe als de dochters van het echtpaar De Graaff over het middenpad in de zaal van de Harmonie de kleding showen. Mevrouw De Graaff, die van achter een microfoon de modeshow registreerde, is op deze foto niet te zien. De Historische Kring ontvangt gaarne bericht over namen van de dames uit het publiek. Nu zijn slechts enkele bezoekers bekend, onder meer mevrouw Sillevs en rechtsvoor een dochter van Van Elst van de Binnenweg.

Foto in het bezit van de familie De Graaff.

De Lampenwinkel van Versteeg... het mooiste punt van Maarssen

Inderdaad, er is een prachtig uitzicht vanuit de woonkamer bij Nel Huussen-Versteeg (1935). Ze wijst rond. Kijk... mooi toch. Buiten: zicht op de winkels, de klokgevel van slagerij Dorresteyn, het kruispunt Kaatsbaan-Nassaustraart, de bewegende drukte van mensen en verkeer. Binnen: de glanzende rust van de meubels. Ja ja, ik houd van netjes... Nel glimlacht vergenoegd. Er is veel licht. Hoe kan het anders, met zoveel koopwaar in de winkel beneden. Twee hanglampen, twaalf schemerlampjes en een paar kandelaars. Alles (ook de tv) gaat aan 's avonds, bevestigt Nel met glunderende bruine kijkers. Ik houd van gezelligheid. Op tafel liggen de foto's van 'hoe het vroeger was'. Van zo'n vijfenzeventig jaar geleden, wanneer haar vader zich hier vestigt. Dit is alles wat ik heb... . Haast verontschuldigend laat Nel de foto's door haar handen glijden. De rest is bij de brand verloren gegaan. We hebben wel vijf keer brand gehad in de buurt. Moeiteloos somt Nel op: De Graaff, Nieman, Broers, Jamin en hier bij ons dus. Ja ja... echt uitslaande brand... Nel lacht de rookschade weg. Bij de thee is er een klets kopje. Dat praat wat makkelijker.

Cor (Cornelis) Versteeg, de vader van Nel, wordt aan de Diependaalsedijk geboren in 1902. Zijn vader heeft daar een melkzaak. Buren zijn kruidenier Huib Schippers en de timmerwinkel van Van Hal. De voormalige fruithandelaar Kees Versteeg ¹⁾ van 'Zwanenburg' aan de Klokeslaan is een volle neef van Nel haar vader. Oma Versteeg heet Verweij van zichzelf en komt van de boerderij Maire Hofstede. Geboren en getogen heet het. Cor gaat al

vroeg in de leer. Bij de Lichtfabriek van meneer Wolff bekwaamt hij zich. Het is rond 1915, het dorp gaat schoorvoetend over op elektrische verlichting en de jonge Cor legt heel wat leidingen aan en ondertussen droomt hij van een eigen zaak. Klein beginnen is het devies. De voorkamer thuis wordt het begin. Wat een gedoe, denkt zijn moeder, moet dat nou? Het is 1923. Kees is eenentwintig, in militaire dienst geweest en nu min of meer zelfstandig. Bijbaantje natuurlijk. Busonderneming Oskam aan de Breedstraat kan een chauffeur gebruiken. Op een foto (afb. 1) staat Cor, met schoudertas in het midden. Twee kameraden rechts en de deftiger geklede heren links zijn de eigenaars... ? Nel weet het niet. Zo rijdt Cor op en neer van Utrecht naar Maarssen. Een hele toer om de Zuilense brug te passeren. Zo smal toen... . Bij OpBuren aan de Amsterdamse Straatweg is een bushalte. Het Vechtbuiten OpBuren wordt dan bewoond door een der oprichters van de Maarssense Kininefabriek, meneer Van der Woude. Hij heeft een dienstmeisje Dieuwke (spreek uit Djoeke) Feenstra, dat wel eens (is het wel toevallig?) aan de deur staat als de bus stopt.

Afb. 1

Ondernemende Cor laat het stuur met liefde los voor de Friese deerne. Ze verkeren, zoals dat heet, zeven jaar alvorens ze kunnen trouwen. Nel vertelt over haar moeder.

Als dienstertje van de welgestelde familie Horses gaat Dieuwke (1902-1980) mee van Friesland naar Maarssen, naar de nieuw gebouwde villa naast Gansenhoeve. Later dient ze op Hertefeld bij Kees van Voorst van Beest en bij zijn broer Jan op Doornburgh. Ja, dat netje heb ik van mijn moeder, zegt Nel, een stofje van het tafelkleed wegpikkend. In 1930 is het zo ver. Cor en Dieuwke trouwen. Hier tegenover...wijst Nel. Ja, daar was toen het gemeentehuis van Maarsseveen, waar nu de Graaff zit. Er was toen ook een café, dus er werd ook vast wel geschonken... en dan trekken mijn ouders hier in, gaat Nel verder. Het mooiste punt van Maarssen, vindt mijn vader. Daarom heeft hij juist dit pand willen kopen. Hoe komt hij aan het geld? Tja, ze hebben beiden gespaard natuurlijk. Misschien is meneer Wolff bereid borg te staan of meneer Van der Woude van de Kininefabriek... dat weet ik niet, besluit Nel. Maar haar vader koopt het hoe dan ook van de vader van timmerman-aannemer Jo de Heul.

Afb. 2

Nel heeft in het bureau van haar vader - nee, niet verbrand gelukkig - een stapeltje foto's gevonden. Kijk... zo zag het er hier eerst uit (afb. 2). Er is nog een voordeur aan de Kaatsbaan. Aan de Nassaustraat-zijde zijn boven drie blinde ramen. Ja, dat mogen echte ramen worden, maar dan wel alle drie. Probleem, want achter het middelste blinde raam bevindt zich de schoorsteen. Nel lacht. Mijn vader haalt burgemeester De Ruiter erbij. Moet u kijken, dat kan toch nooit... Meevoelend wordt met een pennenstreek de toestemming verleend. Achter de winkel is de woonkamer met uitzicht op een lange tuin langs de Nassaustraat. Op de foto is nog net het poortje te zien. In 1933 heeft mijn vader in die tuin twee huizen laten bouwen door Reijer van Vredendaal van de Bolensteinsestraat. Nel legt uit... beneden garages en boven woonhuizen.

Schilder Van Laatum huurt één garage en de andere houdt mijn vader voor zijn taxi. Ja, hij is ook een taxibedrijf begonnen. Zwart pak, een pet en handschoenen (bij begrafenissen een witte sjaal en witte handschoenen). Ondernemend... dat kun je wel zeggen, ja. Er komt weer een foto (afb. 3) op tafel. De 'taxicentrale', weet Nel. Er zijn dan in Maarssen drie taxibedrijven... Reinders, Verkuil en Versteeg. Zijn er bijvoorbeeld bij trouwpartijen meer taxi's nodig, dan helpen ze elkaar. Nel wijst aan van links naar rechts... Jaap Verkuil, eigenaar van café Het Zwaantje, Anton Bijman, die dan knecht is bij Cor Versteeg, Anton Hogedoorn (1926, als enige van de mannen nog in leven), Louis Reinders en haar vader Cor Versteeg. En kijk hier eens... andermaal een glunderende Nel, die een vooroorlogse 'reclamefolder' laat zien. De telefoon heeft geen tien cijfers maar twee en... de kilometerprijs bedraagt 7 cent !! (afb. 4).

Aan de Nassaustraat is een benzinepomp. Nel vertelt hoe haar moeder het maar druk heeft. Een klant in de winkel, de telefoon die rinkelt en een ongeduldige klant die toetert voor benzine. Nee, dat het vroeger zo'n rustige tijd zou zijn... , Nel schudt haar gekleurde krullen. Moeder is druk en vader ook met al zijn ondernemingen. Nel somt het nog eens op. Vader elektricien, de taxi,

Afb. 3

de benzinepomp, de winkel. Mijn vader zet ook radio's in elkaar. De onderdelen komen van de firma Schuurman uit Utrecht. Met rijwielen net zo. Onderdelen van Surlage, Asch van Wijckkade, Utrecht. En nog iets...vader verkoopt ook pannen. BK en Dru zijn merken, weet Nel. Ze ziet ze nog staan, op een schapje in de winkel. Nee, de winkel is niet de hoofdverdiensite. Want terwijl moeder in de winkel staat, legt vader elektriciteit aan. Bij Peter Manten BV aan de Loosdrechtse Plas. Oh ja, heel Tienhoven heeft hij als klant, nou ja... zowat. Met een breed armgebaar wordt de concurrentie van tafel geveegd. De Gageldijk en ook het dorp... In ieder geval druk. Toch, met al zijn bezigheden is mijn vader de rust zelve... herinnert Nel zich.

Vader laat nog een huis bouwen. Naast De Graaff aan de Diependaalsedijk. Beneden een garage en boven een woonhuis voor zijn broer Arie en diens gezin. Ja, die werkt bij mijn vader. Als oom Arie vijfentwintig jaar in dienst is, doet mijn vader hem het huis cadeau. Nel blikt van... wat zeg je daar van. In de garage daar staat 'Het Lange End'. Nel verduidelijkt: Zo'n lange auto, met tussen voor- en achterbank nog een paar uitklapstoeltjes. Voor trouwerijen onder andere. Het Lange End noemden we het. Nee, ze is er zelf niet in getrouwd. Haar vader had na de oorlog het Lange End verkocht aan groenteboer Kraai van de Kortelaan, die de wagen ombouwde tot groentekar.

Anton Bijman werd al genoemd. Vanaf zijn zestiende helpende hand in de zaak. Oppassen als de familie met vakantie gaat. Eenmaal per jaar... klinkt het zuinig. Voor een weekje naar Friesland. Moeder heeft daar twee zussen. Drie dagen bij tante Gea in Workum, waar gezeild wordt en drie dagen bij tante Griet in Wartena.

De krant, de radio, met de NCRV-gids. De kerk. Oh ja, moeder gaat naar de dorpskerk en vader gaat op zondag

naar het Leger des Heils. Weet je, Nel gaat wat ver-zitten, hij ergerde zich aan dat vrome gedoe op die voorste banken waar de kerkvoogden zaten. Rijke boeren, die bij hem hun rekeningen maar open lieten staan. Bij het Leger is niet zo'n schijnheiligheid. Vader versiert met Kerst de Corpszaal en ook Raadhoven, destijds door het Leger des Heils geëxploiteerd als tehuis voor oude dames. Een slinger van lampjes langs de trapleuning onder andere en de kerstboom natuurlijk.

Liefhebberijen. Vader zwemt en is een verwoed poloër. Voorzitter van de MZ en PC De Fuut. De taxi komt van pas om bij een uitwedstrijd de poloploeg te brengen. Als jullie winnen trakteer ik... ! Poffertjes en later frieten uit de snackbar. Nel haalt nog een herinnering naar boven. Op de

Afb. 4

Langegracht is een kaartclubje van wat oudere dames, dat eens per jaar gaat potverteren. Mevrouw Van de Griendt, mevrouw De Jager, mevrouw Heespeelink en mevrouw De Moor. Met zijn viereen een weekendje uit en Cor Versteeg mag hen rijden. Dolle pret, vooral 's avonds. Wil Cor naar bed, dan vindt hij zijn bed afgehaald of er liggen steentjes in of rijst. Beroerdigheid... zegt Nel lachend. Stoute dames!

Moeders vriendin is tante Loes Dorresteyn van de slagerij aan de overkant. Samen een schouwburgabonnement. Moeder leest ook veel. Nee, niet enkel uit de bibliotheek, de boekenkast staat vol thuis. Nel: wanneer ik 's nachts niet kon slapen en naar beneden ging, zo rond een uur of half twee, dan waren mijn ouders allebei aan het lezen. Mijn vader spelde de krant en mijn moeder een boek. Altijd laat naar bed, altijd. Nee, ik zou dat niet kunnen, schudt Nel.

Lastige klanten...? Nou, op een keer vindt een mevrouw dat ze zo weinig keus heeft... , tel ik later 120 lampjes, schampert Nel. Nooit ingebroken. Nou... ja, maar dat is andere inbraak, een auto met studenten komt van Geesberge en rijdt de Kaatsbaan in (dat is dan toegestaan) en glijdt uit de bocht de winkel in dwars door de voorruit. Het duurt een week voor alles weer in orde is. Een nieuwe ruit en de glassplinters bij het afval. Nel lacht opgeruimd. Net als de vijf branden klinkt het als een voorbijgaand ongemakje.

Vader wordt ziek. Multiple Sclerose waartegen geen kruid is gewassen. Handen en voeten raken min of meer verlamd en Cor wordt tot de rolstoel veroordeeld. De dominee komt? Ja, die komt, zegt Nel met strakke lip. Eigenlijk komt de gereformeerde-bondsdominee Van der Smit nooit. Wel regelmatig aan de overkant bij timmerman Verdonk, die ouderling is. Nel verzit en vertelt dan hoe ze op straat de dominee tegenkomt, die dan vraagt hoe het thuis gaat. Ach, is haar vader ziek? Natuurlijk is het goed als dominee binnenkomt, dat zal vader erg op prijs stellen. Wat inleidende woorden en dan zegt dominee dat ziek zijn betekent boete doen voor je zonden... . Mijn vader hijst zich zo goed en zo kwaad omhoog uit de rolstoel en rood van woede zegt hij... eruit en

nooit meer erin!! Pff, Nel krijgt het er nog warm van als ze er aan terug denkt.

De ouders zijn dol op kinderen. Misschien omdat ze een aantal jaren hebben moeten wachten voordat Nel als eerste van de vier dochters geboren wordt. Hoe dan ook, de poort naar de tuin staat voor de buurt open. Er is in de tuin een buitentoilet, waar iedereen gebruik van mag maken. Iedere avond sopt mijn moeder hem uit met de zeepklopper. Nel legt geduldig uit hoe een zeepklopper eruit ziet. Met Sunlightzeep, denkt Nel. We hebben in de tuin een schommel en er is een autopod. Zoete inval voor de buurt.

Zoete inval op een andere manier is in die jaren het wekelijkse bezoek van vrouwelijke Leger des Heilsofficieren die, werkzaam in Raadhoven, vaak hun vrije middag bij Dieuwke komen doorbrengen. Een kopje thee en blijven eten. En na een kopje koffie de officieren naar huis begeleiden. Brigadier Dam, brigadier Ter Steege en adjudante Meinhardt, zijn een paar namen. Doe wel en zie niet om.

Vader Cor overlijdt in 1958. Nel, ondertussen getrouwd met Jaap Huussen staat dan al jaren in de winkel. Ook moeder wordt tot het eind verzorgd en nu zijn het de kinderen van Nel en Jaap die de zaak draaiende houden. De derde generatie is aan het woord: Een lamp voor uw voet, een licht op uw pad... .

Vanaf 1930 is de naam Versteeg een begrip in Maarssen als het over lampen gaat. Meer dan 120 lampjes beneden en boven ook nog eens twaalf! Keus genoeg dus!

Met bijzondere dank aan oud-klasgenoot Nel Huussen-Versteeg ¹⁾ voor haar enthousiaste medewerking.

Auke Hoekstra

Noot:

1) Overleden in april 2007.

De Langegracht te Maarssen

deel 29

Langegracht 52 en 53.

De grote panden van de nummers 52 en 53 zijn vrijwel identiek aan de eerder besproken nummers 49 en 50 (zie periodiek 4, 2006), echter deze panden zijn bepleisterd. Omdat deze nummers vóór 1832 één huis vormden, worden ze nu tegelijkertijd besproken.

De nummers 49 t/m 53 vormden samen in de 18e eeuw een tapijtfabriek.

Later kom ik hier nog op terug.

Eerst worden de bewoners van het gehele pand tot 1832 besproken.

1715 - Het huis heeft in die tijd het huisnummer 100. De eigenaren zijn de erven van juffrouw Willinks en het pand wordt bewoond door Johanna de Graaf.

1718 - Hendrick van Dijk wordt de nieuwe bewoner.

1724 - De erven verkopen het grote pand aan Lea Peixotto, die er zelf gaat wonen.

1761 - Juffrouw Laban Sunes wordt de nieuwe eigenaar en ene Movino gaat er wonen.

1766 - De weduwe van Pichotto (Laben Suis) verkoopt het huis aan de heren Joseph en Jessurun Lobo.

1775 - Isaac en Joseph Jessurun Lobo verkopen het aan Abraham Capadose. In de akte wordt melding gemaakt van een huis, erf en grond in het dorp.

1778 - Elias Nathan Levie, gehuwd met Judit Jacobus Moses, koopt het huis.

1794 - De erven van Elias N. Levie laten het pand taxeren op f 1.500,--.

1805 - Elias Nathan Levie (de zoon van Elias N. uit 1778) staat nu te boek als eigenaar van een spinfabriek en David Marcus is de bewoner.

1816 - In het 4e kwartaal van dit jaar wordt door de gemeente een lijst opgesteld van de fabrieken die we in ons dorp kunnen vinden, waaronder de hierboven genoemde tapijtfabriek. Uit deze lijst komen de volgende gegevens:

De tapijtfabriek bestaat uit 'ene spinderij, weeverij, ververij en magazijnen'. Het aantal etablissementen is vier. Het aantal werklieden is onbepaald. Ze verdienen wekelijks per hoofd tussen de f 3,-- en f 6,--. Er staat tevens vermeld dat het loon afhankelijk is van 'den ijver van de werkman en van de drukte in het bedrijf'. Gedurende de transactie blijkt de fabriek in 'eene kwijnende staat te zijn en bijna geheel zonder werk te zitten'. Maar 'zeederd de gunstige veranderingen in ons vaderland in eene nieuwe bloeyende staat' ging men vol vertrouwen de toekomst tegemoet. De tapijten worden 'door ons ganschen Koninkrijk geleverd'.

1832 - Tot dat jaar is Gousset van Heel de eige-

naar. Daarna wordt het pand gesplitst in de huidige nummers 52 en 53.

De volgende personen woonden op nummer 52:

- 1848 - Abraham Schipper, een tapijtwever, bewoont het pand. Eigenaresse is de weduwe van Cornelis Schut.
- 1861 - We zijn nu in een periode beland dat er bevolkingsregisters worden bijgehouden. Als gevolg daarvan komen we nu alleen bewoners tegen. Deze kunnen natuurlijk ook wel de eigenaar zijn geweest. In dit jaar wordt het pand bewoond door Ida Catharina de Rooy, de weduwe van Pieter Peelen.
- 1871 - Een zekere Andries G. Swebilius vertrekt naar Weesp en nu komt Charlotte A. Hemelrijk, de weduwe van Abraham Salm, op nummer 52 te wonen.
- 1877 - Jan Christoffel Heitz, zonder beroep, wordt de nieuwe bewoner.
- 1880 - Hendrik Verburgh woont er vijf maanden en komt dan te overlijden.
- 1881 - De onderwijzer Evert Stout woont in het huis tot zijn dood in 1921.
- 1922 - Maria Magdalena Syberde, de weduwe van Albertus Stout verkoopt het huis aan het R.K. Kerkbestuur. Het Mariagesticht wordt er gevestigd tot de sluiting in 1959.
- 1963 - De familie A. Groenendijk uit Grootebroek komt hier wonen.
- 1980 - Op oudejaarsdag van dit jaar neemt Bernhard Jütte uit Vleuten zijn intrek in het pand.

Dan volgen nu de bewoners van nummer 53:

- 1848 - Johan Frans Werleman, een tapijtfabrikant, bewoont het pand. Eigenaresse is de weduwe van Cornelis Schut.
- 1861 - De genees-, heel- en verloskundige Johannes L. de Rooy komt nu op nummer 53 wonen.

- 1864 - Bewoner is Gerrit de Waal.
- 1865 - Henricus M. Buteling, een Oost-Indië-ambtenaar, komt er wonen.
- 1872 - Hendrick Verburgh, dezelfde die we in 1880 op nummer 52 tegenkomen, vertrekt. Cornelis Vledder wordt de nieuwe bewoner.

Dan volgen nog een notaris, een gepensioneerde ambtenaar uit Oost-Indië en een sigarenfabrikant.

- 1895 - We komen nu de metselaar Dirk Hageman, een telg uit het bekende aannemersgeslacht, tegen.

Hierna volgen een gemeentesecretaris en een gepensioneerde.

- 1912 - Hermanus Hageman, een timmerman, woont er nu.
- 1922 - Willem Dermijn, een reiziger, woont er vier jaar, tot hij vertrekt naar Zuilen. Hij wordt opgevolgd door de familie Stooker.
- 1926 - Wilhelmina Borstlap, de weduwe van Dirk Stooker, komt er twee jaar wonen. Ook woont er nog even Pieter Willem Stooker, maar in 1928 vertrekt deze Pieter naar de Achterstraat 50.
- 1930 - Pieter Willem Stooker komt weer terug en blijft er wonen tot 1954.
- 1954 - Zijn zoon Dirk Stooker woont tot 1957 in het huis.
- 1981 - Na nog vijf bewoners komt Lucas H.A. Rijsterborgh, vanaf de Parkweg, in het pand wonen. Tot op de dag van vandaag is hij de bewoner van het huis.

Cees Bloemendaal

Nieuwe tentoonstelling in Museum Maarssen

Willem van Leusden (1886 - 1974) - Zoektocht van een veelzijdige kunstenaar

Na drie succesvolle exposities vorig jaar, is Museum Maarssen vanaf 21 april jl. weer geopend met een nieuwe tentoonstelling. Deze keer is als onderwerp de kunstenaar Willem van Leusden gekozen.

Van Leusden, geboren in Utrecht, woonde het grootste deel van zijn leven in Maarssen. Toen hij hier in 1911 kwam wonen, huurde hij eerst kamers in het huis Overkerck aan de Zandweg. Daarna woonde hij tot zijn dood in 1974 in het fraaie achttiende-eeuwse buitenplaatsje Mariënhof (ook wel 'Het Klokje' genoemd) aan de Diependaalsedijk. Veel oudere Maarssenaren herinneren zich Van Leusden nog als karakteristieke dorpsbewoner.

Willem van Leusden is bij een groter publiek vooral bekend als de maker van vele etsen, maar zijn artistieke ontwikkeling heeft verschillende stadia doorgemaakt. Die worden gekenmerkt door een zoeken naar nieuwe technieken en kunstvormen die hem de mogelijkheid boden uitdrukking te geven aan zijn wereldbeeld. Van belang voor de Nederlandse kunstgeschiedenis is eveneens zijn rol als leermeester. Als docent op het gebied van tekenen en etsen was hij voor veel andere kunstenaars een belangrijke mentor en inspirator. Er zijn trouwens ook diverse dorpsgenoten die ooit van Van Leusden les hebben gehad.

Museum Maarssen wil in deze tentoonstelling de

veelzijdigheid van Willem van Leusden als kunstenaar nader belichten. Er wordt in het museum een beeld gegeven van verschillende richtingen in zijn werk. De vormtaal van moderne stromingen als het kubisme en expressionisme verwerkte hij in zijn oeuvre. Daarnaast kwam hij, mede door zijn vriendschap met Rietveld, in contact met 'De Stijl' en het constructivisme en later, via Moesman en Wagenaar en het werk van Salvador Dali, met het surrealisme. Dit laatste wordt gezien als de meest beslissende gebeurtenis in het kunstenaarsleven van Willem van Leusden. Sindsdien kan hij op zijn eigen bescheiden wijze gezien worden als een van de eerste vertegenwoordigers van het surrealisme in Nederland.

Opmerkelijk bij Van Leusden is ook de diversiteit aan technieken en materialen. Bij de overzichtstentoonstelling van zijn werk in 1986 in Museum Flehite in Amersfoort kon de toenmalige directeur zijn ogen niet geloven toen alle bruiklenen

Afb.1 schilderij 1907-1947

in de expositieruimte waren uitgesteld. Al deze schilderijen, etsen, tekeningen, maquettes en meubels konden volgens hem onmogelijk door één en dezelfde kunstenaar zijn vervaardigd. Een fraai overzicht van de verschillende stijlen en stromingen heeft Van Leusden zelf gegeven in 1947 met zijn schilderij *1907 – 1947* (afb.1). Op dit bijzondere doek, dat in de tentoonstelling een prominente plaats heeft gekregen, maakte hij als het ware de balans op van diverse aspecten uit zijn werk tot dan toe.

Ook in 1990 was er aandacht voor Willem van Leusden in Maarssen en omgeving tijdens een tentoonstelling van de Van Leusdenstichting in

ridderhofstad Oudaen te Breukelen en in Maria Dommer.

Omdat elke tentoonstelling over Van Leusden toch weer een andere selectie heeft uit de veelheid van zijn werken, is het beslist de moeite waard de huidige expositie in Museum Maarssen te bezoeken. U kunt dan na lange tijd weer eens in Maarssen met eigen ogen de grote variatie aan werken van deze kunstenaar aanschouwen.

Museum Maarssen, gevestigd in het Koetshuis naast Goudestein, is geopend op woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag van 13.00 tot 16.00 uur.

Nog eens: Burgemeester Van Haselen

De vraag was: Wie overhandigde de bloemen aan mevrouw van Haselen bij de inhuldiging van haar man als burgervader van Maarssen? Dat blijkt te zijn de thans 80-jarige mevrouw Bosse-laar-Kuyfenhoven, toen de 12-jarige Hannie. Bij het zien van de foto reageerde ze... oh ja... dat ben ik... , ik droeg een blauw jurkje met kraaltjes. Hannies vader was destijds gemeenteraadslid en bloemenkweker.

(Zie ook vorige periodiek)

Auke Hoekstra

Opburen

deel 5

De Joncheere en Vos in Opburen

In november 1800 werd Gerardus Johannes de Joncheere de nieuwe eigenaar van Opburen.

Hij was een zoon van Albert Burghard de Joncheere. Deze Albert Burghard, geboren in 1718 te Zeist, leek avontuurlijk ingesteld. Hij vertrok naar Colombo, de hoofdstad van Ceylon, het huidige Sri Lanka en vestigde zich daar als koopman, winkelier en fiscaal (belasting)ambtenaar. Hij zou daar tweemaal huwen. Uit het eerste huwelijk werd in 1753 de toekomstige eigenaar van Opburen geboren. Albert Burghard en zijn gezin repatrieerde in 1758 naar Utrecht ¹⁾. Op 9 mei 1798 maken Gerardus Johannes de Joncheere en zijn toekomstige bruid Jacoba Catharina Vos voor notaris Cornelis de Wijs in Utrecht hun huwelijkse voorwaarden op. Er is geen gemeenschap van goederen. Verlies en winst tijdens het huwelijk zal echter gezamenlijk gedragen moeten worden ²⁾. Beide partijen zijn zeer kapitaalkrchtig. Leden van de familie Vos komen sinds begin van de 18e eeuw herhaaldelijk voor in de Utrechtse notariële archieven. Dat geldt ook voor de aan hen gelieerde families. Meestal gaat het dan om belangrijke geldzaken.

Jacobica Catharina Vos moet zich na het opmaken van huwelijkse voorwaarden nog eens bedacht hebben. Op 26 mei van hetzelfde jaar gaat ze opnieuw, maar nu alleen, naar de notaris en legt een opmerkelijke verklaring af. Zij verklaarde dat zij *'uit eene zonderlinge liefde en achting voor de Heer Gerardus Johannes de Joncheer met wien zij ondertrouwt is, en welk huwelijk binnen weinige dagen staat voltrokken te worden te legateren een somme van tagtigduizend guldens in contanten of effecten zijnen keuze, tot een douarie (schenking) ten zijnen faveure'* ³⁾.

'Van liefde kan de schoorsteen niet roken', zal Jacoba gedacht hebben.

Het valt te betwijfelen of Jacoba Vos het huis Opburen heeft gezien, laat staan, heeft bewoond. Enkele dagen na de geboorte van haar kind over-

leed zij in Utrecht op 22 februari 1801.

De Joncheere en Strick van Linschoten in Opburen

Bijna twee jaar later, op 16 november 1802, hertrouwt De Joncheere met Jonkvrouwe Christina Charlotta Strick van Linschoten. Met Jonkvrouwe Strick van Linschoten doet de adel zijn intrede in huize Opburen.

Ongetwijfeld werden er huwelijkse voorwaarden opgemaakt maar de notariële akte werd (nog) niet gevonden. De Jonkvrouwe moet een ambitieuze vrouw zijn geweest.

Op 19 mei 1829 kocht zij van Jan Peelen Pietersz, koopman in steen, wonende op de steenplaats De IJsvogel in Zuilen, de 'Ambachtsheerlijkheid Oostwaard', met alle rechten die daaraan verbonden waren zoals het voeren van de naam Oostwaard. Een ander recht was het ontvangen *'eener erfpacht groot eenhonderd gulden jaarlijks gaande uit de steenplaats den IJsvogel'*. Nog een recht was een erfpacht van drieëntwintig gulden en dertig cent jaarlijks uit de hofstede Bijgeval, bewoond door Dirk Willem van der Geer. En zo waren er nog meer rechten. Al met al moest Vrouwe Strick van Linschoten een bedrag van zesduizend gulden neertellen ⁴⁾. Maar ze wilde meer. Een maand later, op 25 juni, werd ze ook eigenaresse van de reeds genoemde kapitale hofstede Bijgeval voor een bedrag van 19.090 gulden. Ook hier was Dirk Willem van de Geer de verkoper ⁵⁾.

De bodem van de geldbeurs van de Jonkvrouwe was nog niet in zicht. Gerardus Johannes de Joncheere kon of wilde de kooplust van zijn echtgenote niet beteugelen. Dit in het belang van de kinderen. Hij zou echter de volgende aankoop van de Jonkvrouwe niet meer meemaken. Gerardus overleed op 20 maart 1830 in Maarssen. Enkele weken na zijn overlijden verkoopt Cornelia Maria van der Manden, weduwe van Gerrit van Rijn, op 8 april 1830 aan de 'Hoogwulgeboren Vrouwe

Christina Charlotta Strick van Linschoten, douairière van den Weledelgeboren Heer Gerardus Johannes de Joncheere 'eene kapitale hofstede genaamd Oostwaard geteekend nommer een, bestaande uit een huis, achterhuis, schuur en twee hooibergen enz.' 6). Vrouwe Strick van Linschoten wordt in koopakte douairière genoemd. Dat

geeft aan dat haar man haar een douarie had geschonken. Niet ongebruikelijk bij welgestelde families. Meestal bestond de schenking, notarieel vastgelegd, uit een flink geldbedrag. Een soort weduwepensioen.

De verkoop van de hofstede Oostwaard wordt gedaan 'voor een som van Acht en Twintig duizend gulden vrijgeld, voor de verkooperes, welke som zij erkend bij het passeren dezer uit

handen van de Vrouwe kooperes te hebben ontvangen waarvoor kwitantie'. De Jonkvrouwe behoorde nu in Zuilen tot één van de grootste eigenaren naar kadastraal inkomen en naar oppervlakte. De heer van Tuijl van Serooskerke was de grootste 7).

Uit het huwelijk De Joncheere met de Jonkvrouwe zijn vijf kinderen voortgekomen. Eén van de kinderen was Albert Burghard de Joncheere. Als enige zoon zou hij na, het overlijden van zijn moeder, de buitenplaats Opburen erven alsmede de ambachtsheerlijkheid Oostwaard. De twee hofstedes Bijgeval en Oostwaard zouden aan twee dochters, respectievelijk Barbara Wilhelmina de Joncheere, overleden in 1865 en Margaretha Cornelia de Joncheere, overleden in 1871, toevallen. Overigens zou de hofstede Bijgeval, in de periode De Joncheere Strick van Linschoten ook genoemd hofstede Opburen, in 1871 uit een publieke vei-

ling aangekocht worden door Johannes van Wijk voor een bedrag van 47.700 gulden. De hofstede Oostwaard kwam toen in het bezit van Mr. Felix Theodoor Westerwoudt afkomstig uit Amsterdam 8).

Albert Burghard huwde in 1839 te Amsterdam

Afb. 1 P.J. Lutgers. De hofstede op Buuren aan de zijde van den Straatweg, ca. 1836.

met Margaretha Catharina Willink. Het eerste kind uit dit huwelijk, Wilhelmina, werd op 2 september 1840 in Amsterdam geboren. Albert wilde terug naar Maarssen en liet zijn oog vallen op de buitenplaats Hazenburg in Maarssen. Op 6 juni 1839 kocht hij deze buitenplaats voor 10.000 gulden van Michiel de Boer. Het tweede kind van Albert en Margaretha, genaamd Geradina Johanna Catharina, werd hier op 4 augustus 1841 geboren. Enkele dagen later overleed de moeder Margaretha Willink. Albert Burghard de Joncheere bleef met twee kleine kinderen achter. Steun zal hij gehad hebben van zijn moeder en zijn zusters die op de buitenplaats Opburen woonden. Vrouwe Strick van Linschoten overleed op haar buitenplaats op 24 januari 1846. Zij had al eerder, in maart 1843, haar testament gemaakt. Het testament bevatte geen opmerkelijke

bepalingen of het moet zijn dat Vrouwe Strick van Linschoten *'instantelijk (nadrukkelijk) verlangde dat geene uiterlijke teekenen van rouw over haar afsterven zullen gedragen worden'*⁹⁾.

Maarssen in een veranderend Nederland

In 1832 werd ten behoeve van de overheid een algemene regeling voor het bepalen van grondbelasting vastgesteld. Het kadaster werd ingevoerd. Eigenaren van onroerend goed werden genoteerd. De percelen werden tot in detail opgemeten en voortaan aangeduid met een kadastrummer. Het nummer kon echter wijzigen indien er in een perceel een verandering werd aangebracht (bijbouw, splitsing enz.). Kadastergegevens zijn dus een belangrijke bron van informatie en een onontbeerlijk hulpmiddel bij onderzoek naar de eigendomsgeschiedenis van onroerend goed.

Uiteraard werden ook de gegevens van Opburen en zijn landerijen in letters en cijfers uitvoerig in het kadaster vastgelegd.

Een andere belangrijke ontwikkeling in het midden van de 19e eeuw, was de aanleg van een spoorwegnet. In het jaar 1844 werd Maarssen aangesloten op het spoortraject Amsterdam-Utrecht¹⁰⁾. De Maarssenaren konden op reis. De wereld lag voor hen open. Hoewel? Maar toch!

Het jaar daarvoor op 6 december 1843 was de spoorlijn op feestelijke wijze geopend. De stad Utrecht verkeerde in die periode in een euforistische toestand. De Utrechtsche Courant bericht op 7 december 1843 in een uitgebreid en enthousiast artikel als volgt:

's Konings verjaardag (Willem II) werd gisteren met het schoonste weder begunstigd en was voor Utrechts ingezetenen een dubbel feest. De burgemeester van Utrecht en andere Utrechtse notabelen alsmede vele andere hoogwaardigheidsbekleders gaven acte de présence. Omstreeks 3 ure naderde de trein. De feesttrein werd voortgestuwd door den locomotief de Vuurpijl, uit de fabriek van Van Vlissingen en Co, en bestond uit acht rijtuigen'. Alom feest in Utrecht¹¹⁾! Ook in Maarssen? Het spectaculaire gezicht van een stoomtrein met feestvierende passagiers, rijdend door de fraaie Vechtstreek, zal grotesk hebben aangedaan maar ongetwijfeld kijkers hebben

getrokken. De aanleg van de spoorlijn had echter voor de diverse landeigenaren ook nadelige gevolgen zoals bijvoorbeeld onteigening van landerijen. Vrouwe Strick van Linschoten zal met haar kinderen met gemengde gevoelens de aanleg en de opening van de spoorlijn hebben aanschouwd. Maar in het 'Verslag van den toestand der Gemeente Maarssen in het jaar 1851', geeft de gemeente Maarssen, inclusief wethouder Albert Burghard de Joncheere, te kennen: *'En wat betreft het vervoer van Reizigers en goederen over de spoorwegen dat is voor deze Gemeente een groot gerief'*.

Opburen in raadsels

Na het overlijden van Vrouwe Strick van Linschoten in 1846 werd Albert Burghard de Joncheere eigenaar van Opburen. Hij woonde met zijn gezin sinds 1839 op de buitenplaats Hazenburg.

Volgens het bevolkingsregister van Maarssen in het jaar 1849 woonde aan de straatweg nr.6: Albert Burghard de Joncheere met zijn twee dochters, de koetsier, de gouvernante, een werkmeid en een linnenmeid. Albert had de buitenplaats Hazenburg wel aangehouden maar via een publieke veiling verkocht hij de buitenplaats in het jaar 1853 voor 11.000 gulden aan de rentenier Theodoor Heinrich Strack¹²⁾. De Joncheere nam definitief zijn intrek in het huis Opburen.

De buitenplaats Opburen stond nu een turbulente periode te wachten.

Op 28 september 1864 wordt de buitenplaats Opburen alsmede een hofstede, bestaande uit een boerenwoning, nóg een boerenwoning en een huis met een schapenschuur, in opdracht van Albert Burghard de Joncheere, publiekelijk in het 'Heeren logement' te Maarssen te koop aangeboden. Waarom dat gebeurde is niet duidelijk. Hield Albert het voor gezien in Maarssen? Niet onmogelijk. Misschien wilde De Joncheere kleiner gaan wonen. Zijn twee dochters hadden zich na hun huwelijk in 1863 in Amsterdam gevestigd en het is niet onwaarschijnlijk dat De Joncheere vreesde voor vereenzaming op zijn buitenplaats. In de verkoopvoorwaarden werd wel vermeld dat het huis Opburen eerst op 1 februari 1865 opleverbaar was. Albert Burghart hield dus mogelijk

nog een slag om de arm.

Uit de beschrijving van de te verkopen landerijen blijkt dat de buitenplaats Opburen sinds november 1800 nogal was veranderd en uitgebreid.

De buitenplaats Opburen is nú, anno 1864, 'bestaande uit een kapitale Heerenhuizinge hebbende vijf beneden- en zeven boven-kamers, provisie en domestieken-kamers, keuken en kelder, turf en droogzolder, koetshuis met paardenstal, tuig en mangelkamer, moestuin en wandeling gelegen langs de rivier de Vecht en den straatweg, benevens de tegenover gemelde heerenhuizinge gelegen plaats, welke met fijne vruchtboomen, heesters en zware opgaande boomen rijk voorzien is, en waarop zich bevinden een Oranjerie met dubbele ramen, tuinmanswoning, schuur met kelder, druivenkast, menagerie met duiventil, moestuin met broeierij en boomgaarden naast de plaats'.

Hierna volgt nog een uitgebreide beschrijving van de overige te veilen percelen. Voor het eerst worden nu ook de kadastrumnummers genoemd. Dat alles was gelegen in Maarssen, Wijk A no. 13. Het gebied strekte zich uit van de rivier de Vecht over de straatweg tot aan de Rijnspoorweg 'be-

lend ten noorden door de eigendommen van de erven J.L.Veerkamp (Vecht en Dijk) en H. Schoenmaker, en ten zuiden gedeeltelijk aan het volgende perceel'. De kadastrumnummers dateerden nog uit het jaar 1832. Nr. A427 werd omschreven als huis en plaats en betrof het originele huis Opburen ¹³⁾.

Ook bijna alle nabij gelegen percelen waren in 1832 eigendom van de rentenierster Vrouwe Strick van Linschoten. Vanaf 1832 is het kadastrumnummer van het huis Opburen goed te volgen. Daar zullen we ons dan ook voornamelijk op richten. Keren we terug naar de publieke veiling van de buitenplaats Opburen in 1864.

Koper van het huis Opburen, perceel één, nú kadastrumnummer A991, werd voor een bedrag van 23.500 gulden aangekocht door Johannes Gaspar Uphof, aannemer van publieke werken en wonende in Zevenhoven. Hij verklaarde dat de koop ook werd gesloten namens Hendrik Griffioen, timmerman in Breukelen. Uphof wist dus dat het huis Opburen pas op 1 februari 1865 betrokken kon worden. Zover zou het echter niet komen.

Afb. 2 Gedeelte kadasterkaart uit het jaar 1832 en bijna identiek aan het jaar 1864. A427/A991, huis en plaats Opburen. A384, boerderij Opburen. A421, boerenwoning. A418, 419, huis met schapenschuur.

De hofstede met boerenwoning, perceel twee, kadastrummer o.a. A384 (huis en plaats), grenzend aan Opburen en aangeduid als boerderij Opburen, werd gekocht door Jacob Kuijper Ebbenhout, landbouwer en wonende in Zwaag. Hij moest maar liefst 30.000 gulden neertellen. Bovendien werd hij eigenaar van een flink aantal percelen weiland. De tweede boerenwoning, derde perceel, kadastrummer o.a. A421 (huis en plaats) ging voor een bedrag van 4.800 gulden naar Adrianus Vermeulen, werkmán en wonende in Harmelen. Het vierde perceel, een huis met schapenshuur, kadastrummers A418 en A419 (huis, plaats en tuin) werd aangekocht voor een bedrag van 3.000 gulden door Johannes Buitenhuis, schaapherder en wonende in Breukelen. In 1864 waren de huurders van de percelen twee, drie en vier respectievelijk Gerrit Pothuizen, Evert Imminkhuizen en Geertrui van den Bosch, de weduwe van Jan van Oostrom.

Het derde perceel overigens, een boerenwoning, zou op 11 mei 1866 in handen komen van Pieter de Vries, landbouwer in Maarssen. Op zijn beurt verkocht Pieter op 28 november 1867 de boerenwoning met veestalling voor een bedrag van 3.000 gulden aan Jacob Kuiper Ebbenhout¹⁴⁾.

Opburen in tweestrijd

Er volgt nu een buitengewone verrassende ontwikkeling. Bijna een maand na aankoop, verkopen Uphof en Griffioen de buitenplaats en het huis Opburen op 31 oktober 1864 weer terug aan De Joncheere. Weliswaar met maar liefst 3.500 gulden verlies, maar toch! Het is gissen naar de reden. De omschrijving van Opburen en de landerijen is praktisch hetzelfde als op 29 september 1864. De kadastrummers zijn ongewijzigd gebleven¹⁵⁾. Het is denkbaar dat Uphof en Griffioen de financiering niet rond kregen maar curius is het zeker.

Er ontstaat een geheel nieuwe situatie als Albert Burghard de Joncheere op 31 januari 1869 op zijn buitenplaats Opburen overlijdt. De Joncheere was ab-intestato (zonder testament te maken) overleden. Zijn twee dochters, Wilhelmina en Gerardina de Joncheere, waren op 17 september 1863, dus op

dezelfde dag, gehuwd met de broers Van Notten afkomstig uit Amsterdam. Een dubbelhuwelijk!

* * Getrouwd:	
	U. H. VAN NOTTEN
	en
MAARSSSEN,	G. J. M. C. DE JONCHEERE
7 September 1863.	
	P. VAN NOTTEN
	en
	W. DE JONCHEERE.

Afb. 3

De oudste dochter Wilhelmina de Joncheere overleed echter op 29 september 1865 en liet een dochtertje na eveneens genaamd Wilhelmina. Na het overlijden van Albert Burghard zijn dan zijn dochter Gerardina de Joncheere en zijn kleindochter Wilhelmina van Notten, vertegenwoordigd door haar vader Pieter van Notten als voogd, zijn erfgenamen. De erven De Joncheere doen op 31 augustus 1869 Opburen opnieuw in de openbare verkoop maar niet eerder nadat er een uitvoerige boedelbeschrijving werd opgemaakt.

Het huis Opburen

Over de bouwgeschiedenis van het huis Opburen is nauwelijks iets bekend. Ook in het familiearchief De Joncheere is niets te vinden over het huis Opburen. De afbeeldingen van Opburen (circa 1836) geven echter een idyllisch gelegen kapitaal huis te zien. In die periode behoorde Opburen aan Vrouwe Strick van Linschoten. Het huis Opburen bevatte in 1869 nog steeds een groot aantal kamers. Dat blijkt uit de boedelbeschrijving die verdeeld over enkele dagen werd opgemaakt. Naast keuken, kelder, zolder, badkamer, voorkamer, hoekkamer, logeerkamers, knechten- en meidenkamers, strijkkamer, provisiekamer, kinderkamer, waren er ook twee koepelkamers (boven en beneden), alsmede een kantoor en een biljartkamer. En natuurlijk nog diverse kasten en kisten. Ook de inboedel van het koetshuis en de oranje-rie werd door de notaris zeer uitvoerig maar nauwkeurig beschreven. Enkele opmerkelijke zaken uit de inboedel zijn:

'een biljard met toebehoren, waarde 25 gulden, een jagtzak met geweer en uitrusting, waarde 40 gulden'.

Albert Burghard de Joncheere was dus een sportief ingestelde man.

'De garderobe van overledene werd geschat op 130 gulden, een mahoniehouten etagère op 12 gulden, een dito bonheur de jour op 45 gulden, een microscoop en telescoop op 15 gulden, een brandkast(!) op 50 gulden'. Bij de opsomming van een aantal artikelen behoorde ook nog een *'stomme knecht en een doofpot'*. De waarde van de inboedel werd aanzienlijk vermeerderd door de inbreng van de gouden en zilveren voorwerpen (bestek).

De flora werd uitvoerig beschreven. Veertien oranjebomen in tobben werden geschat op 250 gulden. Het is opmerkelijk dat in de omschrijving de meeste bloemen en planten werden aangeduid met hun Latijnse benaming. Al met al werd de totale waarde van de inboedel geschat op bijna 7.800 gulden.

Opmerkelijk is de afwezigheid van kunststukken in de inboedel. Ook geen beeldentuin. Twee schilderijtjes, samen geschat op tien gulden, stellen niet zoveel voor en dat nog wel voor een 'Heer van Stand'. Uiteraard waren er nog wat schulden. De begrafeniskosten bedroegen ruim 500 gulden ¹⁶⁾.

Opburen in crisis

Na het beschrijven van de boedelinventaris volgde het grote werk. De buitenplaats Opburen met landerijen wordt op 31 augustus 1869 publiekelijk geveild en te koop aangeboden.

De uitgebreide omschrijving van de twee te verkopen percelen wijkt maar weinig af van eerdere omschrijvingen. Perceel no.1 betreft de buitenplaats Opburen met tuinen en lanen, *'beplant met zware iepen en eikenboomen, schuithuis en oranjerie enz.'* Het huis Opburen en erf werd vermeld onder kadastrummer A991.

Het eerste perceel wordt belend in het noorden door perceel nummer twee en ten zuiden door Jacob Kuijper Ebbenhout met zijn boerderij met de bijbelse naam 'Ebenaezer', vroeger de boerderij Opburen! Het perceel nummer twee bestond uit tuingrond met het terrein van het voormalige schuithuis alsmede een boomgaard. Het geheel was gelegen te Maarssen, wijk A no. 13. De twee percelen samen werden verkocht voor een

totaalbedrag van 22.150 gulden. De koper werd zéér verrassend, de ons reeds overbekende Johan Gaspar Uphof. Wat heet verrassend ¹⁷⁾!

Dezelfde Uphof doet weer opnieuw verbazen als hij op 15 september 1870 het originele huis Opburen met opstallen, tuin, wandelplaats en schuithuis weer verkoopt. Koper is dan Adrianus Lodewijk Kuijper van Harpen, wonende in Amsterdam. De koopsom bedraagt 5.000 gulden met inbegrip van enkele bij het huis behorende spullen zoals zonneschermen, een dubbele buitendeur en een groot dubbel ijzeren hek staande voor het huis ¹⁸⁾. Ook hier ontstaat de indruk dat Uphof nadelige zaken had gedaan.

De overige onroerende goederen verkocht Uphof een jaar later, in december 1871, aan niemand anders dan aan Hendrik Griffioen, timmerman en molenmaker in Breukelen Nijenrode, met wie hij al eerder zaken had gedaan. Hendrik, in 1869 ook eigenaar van het *'huijs te Keijsserijck in Breukelen, kocht voor een bedrag van 10.000 gulden 'de grond van de geamoveerde (gesloopte) Buitenplaats op Buuren met twee woningen, schuren, broeibakken, boomgaard benevens de beplanting op den begin des wegs voor den boomgaard, strekkende van den straatweg tot aan den eigendom van de Nederlandsche Rijnspoorweg'*. Het gebied was ruim vijf hectaren groot ¹⁹⁾. Het door Griffioen aangekochte onroerend goed van zijn kompaan Uphof in het jaar 1871, gaat een eigen leven leiden en komt opnieuw ter sprake als Griffioen overlijdt. Op 25 augustus 1892 wordt ten behoeve van Magdalena Moen, weduwe van Griffioen een boedelscheiding opgemaakt. De landerijen worden nu omschreven als *'drie woningen met schuur, erf, moestuin, boomgaard en water te Maarssen'*. Uiteraard worden ook de kadastrumnummers vermeld. De waarde wordt geschat op ruim 11.000 gulden. Eén van de huurders van een woning was A. de Kruif, *'zijnde de groenboerderij Op Buuren'*. Andere huurders op dat moment waren J. Zaadkamp en W. van Pelt ²⁰⁾.

Op 1 februari 1897 verkoopt Magdalena Moen de landerijen aan de minderjarige Cornelis de Rijk Johannes Antoniuszoon die vertegenwoordigd wordt door zijn voogd Cornelis de Rijk Stevensz. ²¹⁾.

Op 12 augustus 1909 worden door Cornelis de

Rijk, inmiddels gehuwd met Johanna Jacoba van Oort, de landerijen publiekelijk te koop gezet. Het perceel wordt omschreven als *'De Hofstede 'Op-Buuren' bestaande uit een veehouderswoning gemerkt A 235, schuur, kalverhokken, erf, moestuin en land enz.'* Het perceel, groot drie hectaren, negentig aren en elf centiaren, lag tussen de spoorlijn Amsterdam-Utrecht en het Merwedekanaal. Opvallend is natuurlijk de benaming hofstede 'Op-Buuren'. De verkoop van het perceel wordt echter opgehouden ²²⁾. Johanna Jacoba van Oort, inmiddels in gemeenschap van goederen hertrouwd met Hendrik Bosch, verkoopt op 1 november 1917 het perceel aan Jonkheer Frans Berg, industrieel, enig overgebleven vennoot en enig eigenaar van de commanditaire vennootschap 'Nederlandsche fabriek van beton'.

Joan Frans Berg koopt de hofstede genaamd 'Op Buuren' bestaande uit een veehouderswoning enz., groot drie hectaren negentig aren en elf centiaren. Bij het kadaster bekend als sectie A nummer 2629. Slechts één kadasternummer werd vermeld. Cornelis de Bruin, veehouder, was in die periode de huurder van de betreffende hofstede. Joan Frans Berg betaalde maar liefst 37.000 gulden voor de hofstede 'Op-Buuren' ²³⁾. Uiteindelijk verkoopt Joan Frans Berg, inmiddels óók bankdirecteur te Zwolle, op 10 februari 1921 de hofstede aan de 'Naamloze Vennootschap U Twijnstra's Oliefabrieken, gevestigd te Akkrum (Friesland), vertegenwoordigd door 'den Heer Jisk Eliza de Jong in zijn hoedanigheid van Directeur der Naamloze Vennootschap'. Het kadasternummer is nog steeds A 2629. Cornelis de Bruin had de landerijen tot 1 november 1921 nog in huur. Voor maar liefst 78.022 gulden werd U Twijnstra's Oliefabrieken de nieuwe eigenaar ²⁴⁾.

De ontmanteling en verkaveling van de buitenplaats Opburen met zijn landerijen, door Albert Burghard de Joncheere in 1864 in gang gezet, kende geen grenzen.

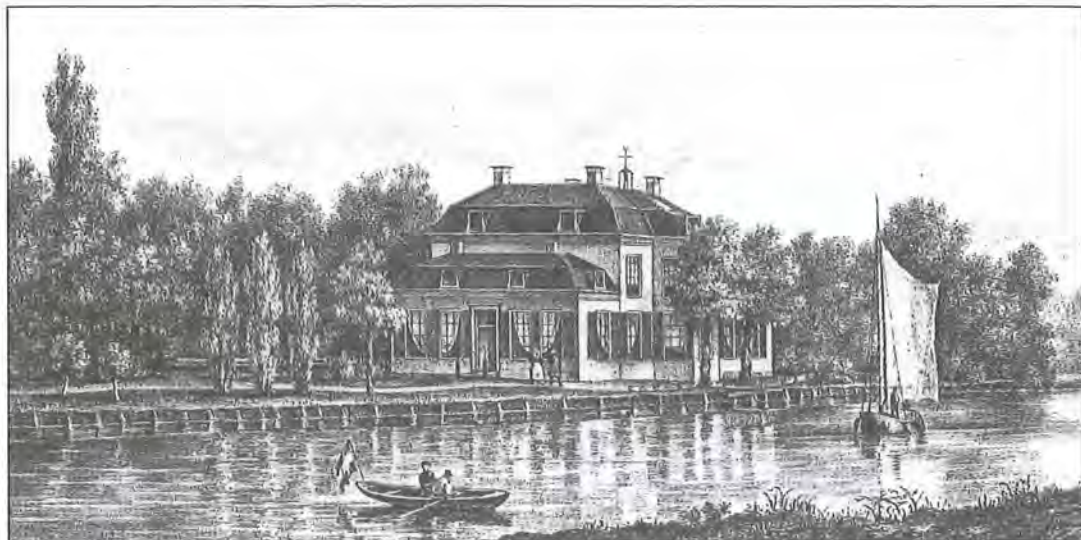
De neergang van het huis Opburen

Adrianus Lodewijk Kuijper van Harpen, eigenaar van het huis Opburen, verhuisde naar Arnhem en opnieuw ging het huis Opburen in de verkoop.

Op 2 januari 1873 koopt Jacob Pieter Hendrik Carel Veeren, gepensioneerd majoor van de infanterie in garnizoen te Delft, namens Catharina Johanna Wilhelmina Adriana de Vree, zijn echtgenote, het huis Opburen Wijk A No. 13, bekend onder kadasternummer A991 (huis en erf). De omschrijving van het te verkopen onroerend goed wijkt nauwelijks af ten opzichte van het jaar 1870 toen Van Harpen eigenaar werd. In de koopsom van 8.000 gulden waren inbegrepen: een schuithuis, tuin tot vermaak, bos, weiland, 47 iepenbomen alsmede diverse roerende goederen ²⁵⁾. Het huis Opburen had nog altijd enige statigheid behouden en gaf zich nog niet gewonnen aan slopersgedachten.

Hoewel de kadasternummers nog wel eens veranderden, blijven de eigenaren via de supplementen op de registers redelijk goed te volgen. Dat geldt dus ook voor het huis Opburen. In de periode De Vree werd het huis Opburen waarschijnlijk verbouwd en het kadasternummer veranderde van A991 in A1814. Na het overlijden van Veeren op 9 januari 1890 in zijn huis Opburen, vertrekt de weduwe Veeren naar Leeuwarden en opnieuw wordt het huis Opburen verkocht.

Er volgt nu een korte mysterieuze periode in het bestaan van het huis Opburen. Op 30 april 1890 koopt Arie Dammas van Seters, aannemer van publieke werken en wonende in Maarssen, namens zijn fa. Bekker en Seters, gevestigd te Maarssen én als mondelinge lasthebber van den heer Augustinus Franciscus Smulders, fabrikant te Utrecht de 'Heerenhuijzinge genaamd 'Opbuuren' met koetshuis en stalling, tuinhuiswoning, erf en weg met de boomen staande op den straatweg langs het perceel alles bij en aan alkander gelegen te Maarssen, tusschen den Straatweg en de rivier de Vecht sectie A Nrs. 1415, 1814, 1815 en 1816 tezamen ter grootte van 47 aren en 10 centiaren'. De koopsom bedroeg 7.000 gulden ²⁶⁾. Van Seters en Smulders waren dus beide eigenaren van het gekochte goed. Het is zeker niet uitgesloten dat de twee heren een bedrijfje wilden beginnen ²⁷⁾. Echter, op 21 december 1893 verkoopt Van Seters, nu aannemer publieke werken in Kiel (Duitsland), de buiten-

Afb. 4 P.J. Lutgers. De hofstede op Buuren nabij Maarssen. Ca. 1836.

plaats Opburen met zijn opstallen aan Smulders voor een bedrag van 4.000 gulden ²⁸⁾. De grootte van het gebied bedraagt nu 45 aren en 78 centia-aren. Op 14 november 1894 houdt Smulders het voor gezien in Maarssen. Op die dag verkoopt hij de buitenplaats Opburen voor een bedrag van 4.600 gulden aan 'Casper van der Woude, bleeker en wonende in Utrecht'. De omschrijving van het onroerend goed, kadastrumnummers en de totale grootte van de landerijen wijken nauwelijks af van de akte in het jaar 1893 ²⁹⁾.

Op 14 januari 1895 verzoekt H. van der Woude aan het gemeentebestuur van Maarssen om een fabriek op te richten 'ter vervaardiging van pharmaceutische producten op het perceel, gelegen aan de Rijksstraatweg kadaster Sectie A No 1814'. Zijn verzoek werd ingewilligd. Onomstotelijk staat vast dat het pand, A 1814 (Opburen met huis en erf), in het jaar 1895 identiek is aan het pand A 427 in het jaar 1832. De nieuwe bestemming van huize Opburen betekende ook de definitieve neergang en ontluistering van de buitenplaats Opburen.

Slot volgt.

Henny van Elk

Literatuur:

Toestanden en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Maarssen, Drs. D. Dekker, 1986.

Een wandeling door Maarssen in 1916. J. de Pijper, bewerking J.H. Sagel, 2005.

Maarsen rond 1900, P.G.F. Reith.

Bronnen:

1. Nederlands Patriciaat. 1953, jg. 39. Genealogie De Joncheere.
2. HUA. Notaris C. de Wijs. Toegang 34-4, inv. nr. U256C035, folio 393, d.d. 9-8-1798.
3. HUA. Notaris C. de Wijs. Toegang 34-4, inv. nr. U256C035, folio 431, d.d. 26-5-1798.
4. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1234, nr. 23, d.d. 19-5-1829.
5. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1234, nr. 36, d.d. 25-6-1829.
6. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1235, nr. 42, d.d. 8-4-1830.
7. Kadastrale atlas provincie Utrecht in 1832, blz. 377.
8. HUA. Notaris J. H. van Schermbeek. Toegang 34-4, inv. nr. U321E141, nr. 20080, d.d. 4-11-1871.
9. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1248, nr. 26, d.d. 24-3-1843.

10. A.H. Hogenhout-Hofman. Periodiek Historische Kring Maarssen, jg. 19, nr. 4, februari 1993. De Koning, de trein, de molen en het station.

11. HUA. Utrechtsche Provinciale en Stads-Courant, d.d. 6-12-1843 nr. 149 en d.d. 11-12-1843, nr. 151.

12. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1264, nr. 20, d.d. 11-8-1853.

13. HUA. Notaris I.J. van den Helm. Toegang 34-1, inv. nr. 1374, nr. 1683, d.d. 28-9-1864.

14. HUA. Notaris I.J. van den Helm. Toegang 34-1, inv. nr. 1280, nr. 2180, d.d. 28-11-1867.

15. HUA. Notaris I.J. van den Helm. Toegang 34-1, inv. nr. 1375, nr. 1692, d.d. 31-10-1864.

16. HUA. Notaris I.J. van den Helm. Toegang 34-1, inv. nr. 1382, nr. 2390, d.d. 13-4-1869.

17. HUA. Notaris I.J. van den Helm. Toegang 34-1, inv. nr. 1384, nr. 2454, d.d. 31-8-1869.

18. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1275, nr. 58, d.d. 15-9-1870.

19. HUA. Notaris I.J. van den Helm. Toegang 34-1, inv. nr. 1388, nr. 2855, d.d. 12-12-1871.

20. Notaris J.J. Schalijs. Toegang 34-1, inv. nr. 663, nr. 2068, d.d. 25-8-1892.

21. HUA. Notaris I.J. Schalijs. Toegang 51-19, inv. nr. 49, nr. 2611, d.d. 1-2-1897.

22. HUA. Notaris D.H. Nieuwenhuizen. Toegang 618, inv. nr. 166, d.d. 12-8-1909.

23. HUA. Notaris. P.A. Lens, d.d. 1-11-1917. Mededeling van dhr. Blaauw.

24. Akte d.d. 10-2-1921, gepasseerd voor notaris D. Bloemers te Zwolle. Mededeling van dhr. Blaauw.

25. HUA. Notaris F.L. Tissot van Patot. Toegang 34-1, inv. nr. 1278, nr. 1, d.d. 2-1-1873.

26. HUA. Notaris S. Brouwer. Toegang 34-1, inv. nr. 1297, nr. 1634, d.d. 30-4-1890.

27. Het is zeer waarschijnlijk dat genoemde Augustinus Franciscus Smulders dezelfde persoon is die in 1894 de scheepswerf 'De Industrie' te Slikerveer kocht. Zie over de familie Smulders: 700 jaar Smulders in Brabant. Sjef Smulders, 1993.

28. HUA. Notaris J. de Klerck. Toegang 34-1, inv. nr. 1428, nr. 535, d.d. 21-12-1893.

29. HUA. Notaris J. de Klerck. Toegang 34-1, inv. nr. 1430, nr. 676, d.d. 14-11-1894.

Uit de oude schoenendoos (nr. 30)

Dienstwoning aan de West Kanaaldijk

Na het graven van het Merwedekanaal in 1891 waren er bij Rijkswaterstaat veel personeelsleden extra nodig voor het bedienen van de talloze bij het kanaal behorende bruggen en sluisen. Voor al deze mensen moesten er, liefst dicht bij hun werkplek, huizen worden gebouwd. Ook in Maarssen verscheen er zo een flink aantal identieke dienstwoningen langs het tracé van het Merwedekanaal. Al deze woningen, waarvan er inmiddels al heel wat verdwenen zijn, waren naar de mode van die tijd in neorenaissancestijl gebouwd met als

uiterlijke kenmerken o.a. trapgevels, sierankers en siermetselwerk met hier en daar in het metselwerk een zogeheten spekbond van een lichtere kleur steen. Ook het huis aan de West Kanaaldijk op deze door mevrouw Mobach-Timmer aan de Kring geschonken foto was een van de dienstwoningen in Maarssen. Van alles wat we op deze prent zien, is thans - slechts honderd jaar later - niets meer terug te vinden. Huis en sluis zijn al jaren van de aardbodem verdwenen. Het betreft de dienstwoning van sluiswachter Van Rooyen op

de plaats waar tegenwoordig het enorme kantoorgebouw van Strukton, het voormalige Spoorweg Bouwbedrijf, de omgeving domineert. Na de laatste, betreurenswaardige grenswijziging tussen Maarssen en Utrecht, waarbij een belangrijk deel van het Maarssenbroekse industriegebied en de Kantonnaleweg naar Utrecht ging, is dit zelfs helemaal geen grondgebied van de gemeente Maarssen meer. De heer Van Rooyen bedient op de foto de sluis die de Proost Wetering verbond met het Merwedekanaal. Deze wetering, bevaarbaar voor kleine schepjes zoals kleivletten, liep vroeger, net als de hier ook gelegen Kantonnaleweg, langs de zuidgrens van Maarssenbroek van Maarssen naar Vleuten. Van het groepje personen dat naast de zijgevel van het huis staat, zijn slechts de namen bekend van de twee meisjes: Dit Kleijn en

Nel Timmer. In de nabije omgeving van de afgebeelde sluis met dienstwoning lag tot de komst van de Maarssebrug (de Hoge Brug) in 1938, net als bij de Stationsweg, ook nog een draaibrug over het Merwedekanaal. Toen die brug was verdwenen, heeft er nog heel lang een pontje voetgangers en fietsers van de West Kanaaldijk naar de Straatweg overgezet. Ook bij het pontje behoorde een omstreeks 1950 gebouwde dienstwoning, die inmiddels t.b.v. Strukton is gesloopt.

Heeft u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan:

J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: jhsagel @ zonnet.nl

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk eten? leuk eeten?

www.hetolderegthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Nifterlake 101
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENE KUNST

G a l e r i e
T a x a t i e s

K u n s t h a n d e l
K u n s t a d v i e z e n

Gespecialiseerd in Nederlandse schilderkunst en
grafiek eind 19de eeuw
&
beeldhouwkunst van midden 20ste eeuw

Schilders o.a. Nic.Bastert, W. van Leusden, C.Ritsema,
H.J.Haverman, M.Maris, J.Toorop, Is.Israels, e.v.a.

Open: tijdens tentoonstellingen vrij. t/m zo.-13 tot 17 uur & op afspraak
Langegracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736 Jaap.Versteegh@Pygmalion-art.com

www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

**OPEN MA,T/M VRIJ.8.00-12.30 /13.30 -18.00
VRIJDAG AVOND 19.00/21.00
ZATERDAG 8.00-16.30
WOENSDAG GESLOTEN.**

**NASSAUSTRAT 105
3601 BD MAARSSSEN
0346-561615**

**BOUWBEDRIJF
DE JAGER**

**Bouwbedrijf De Jager
Tuinbouwweg 33
3602 AT Maarssen
Tel. 0346 - 552454
Auto 0653 - 442034
Fax 0346 - 551920**

- **Voor verbouwingen**
- **Aanbouwen**
- **Badkamers**
- **Keukens**
- **Div. onderhoudswerken**